

PELASTUSOPISTO

POLIISI
POLIISIAMMATTIKORKEAKOULU

Pelastusryhmän- ja pelastusjoukkueenjohtajan suorituskykyvaatimukset

Aku Pietilä, Jiri Salmenoja

3/2023

Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö / AMK

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Aku Pietilä, Jiri Salmenoja

Julkaisun nimi: Pelastusryhmän- ja pelastusjoukkueenjohtajan suorituskykyvaatimukset

Opinnäytetyön muoto: tutkimuksellinen

Julkisuusaste: julkinen

Ohjaaja: yliopettaja Matti Honkanen, vanhempi opettaja Timo Puhakka

Tutkinto: Pelastusalan päällystötutkinto (AMK)

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa kolmelle onnettomuustyyppille valtakunnalliset geneeriset määritelmät pelastusryhmän- ja pelastusjoukkueenjohtajan suorituskykyvaatimuksiin. Opinnäytetyössä kirjallisuuskatsauksen myötä laadittiin kolmelle eri onnettomuustyyppille määritelmät. Näitä määritelmiä voidaan käyttää tulevaisuudessa.

Opinnäytetyössä käsiteltiin johtamista yleisellä tasolla ja johtamista pelastustoiminnassa. Lisäksi pureuduttiin tarkemmin kolmen eri onnettomuustyyppin osalta pelastusryhmän- sekä pelastusjoukkueenjohtajan toimintaan. Nämä onnettomuustyypit ovat rakennuspalo, tieliikenneonnettomuus sekä vaarallisten aineiden onnettomuus. Opinnäytetyössä sivuttiin myös näitä isomman pelastusmuodostelman johtamista, jotta valmiin työn lukijalle muodostuu selkeä kuva pelastustoiminnan johtamisen kokonaisuudesta jokaisella johtamistasolla.

Opinnäytetyöhön kertyi tietoa johtamisen ja pelastustoiminnan kirjoista, pelastustoimen eri toimijoiden tuottamista ohjeista, lainsäädännöstä, pelastustoimen onnettomuusrekisteri PRONTOsta, opinnäytetoista, artikkeleista sekä Pelastusopiston opetusmateriaaleista. Lisäksi opinnäytetyön aikana haasteltiin Ranskassa pelastustoiminnassa mukana ollutta palomiehestä. Haastattelulla saatiin selville, miten pelastustoiminta on järjestetty Ranskassa, millaisia johtamistasoja siellä on käytössä, kuinka tehtävien johtamissuhteet muodostuvat sekä sen, kuinka Ranskassa mahdollisesti seurataan ja arvioidaan pelastustoiminnanjohtajien osaamista.

Sivumäärä: 36 sivua + liitteet

Tarkastuskuukausi ja vuosi: maaliskuu 2023

Avainsanat: pelastustoimi, johtaminen, pelastusryhmä, pelastusjoukkue, suorituskykyvaatimus

ABSTRACT

Authors: Aku Pietilä, Jiri Salmenoja

Title of Project: General Performances of Rescue Squad Leader and Rescue Platoon Leader

Type of thesis: research

Confidentiality: public

Academic Supervisor: Mr. Matti Honkanen, Head Instructor, Mr. Timo Puhakka, Senior Instructor

Degree Programme: Fire Officer's Degree (UAS)

The objective of this thesis was to produce the first step towards national and generic definitions of performance requirements for the rescue squad and the rescue platoon leaders. Along with the literature review, national and generic definitions were created for three different types of accidents. Those definitions can be used in the future.

The thesis addressed leadership at a general level and leadership in rescue operations. In addition, it focused more specifically on the actions of rescue squad and rescue platoon leaders for three different types of accidents. These accidents are structural fires, traffic accidents, and hazardous material accidents. The thesis also includes information of the leadership in a larger rescue formation, so that the reader of the finished work gets a clear picture of the overall leadership at each command level during the rescue operation.

The information was gathered from leadership and rescue operation books, instructions produced by various rescue operators, legislation, The Rescue Operation Accident Register PRONTO, theses, articles and the teaching materials of the Emergency Services Academy Finland. In addition, an interview was conducted with a firefighter who has been working in rescue operations in France. Through the interview, it was found out how rescue operations are organized in France, which kind of command levels they have in use, how the command responsibilities are formed during missions and how they monitor and evaluate the competence of the rescue operation commander.

Pages: 36 pages + appendix

Month and year: March 2023

Keywords: rescue services, management, rescue squad, rescue platoon, performance requirement

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	1
2 KÄSITTEET	3
3 JOHTAMINEN	5
3.1 Pelastustoiminnan johtaminen ihmisten ja asioiden johtamista	5
3.2 Ikäjohtaminen muuttuvassa pelastustoimessa	7
3.3 Johtajan ominaisuudet	8
4 OSAAMINEN	10
4.1 Yksilön osaaminen	10
4.2 Ryhmän ja joukkueen osaaminen	11
4.3 Tietotekninen osaaminen	11
4.4 Opitun kertaaminen.....	12
5 PELASTUSTOIMINTA SUOMESSA.....	13
5.1 Säädösperusta.....	13
5.2 Suomen pelastustoimi.....	15
5.3 Koulutusjärjestelmä ja -vaatimukset.....	19
5.4 Johtamisjärjestelmä	22
5.5 Suorituskyky	23
6 PELASTUSTOIMINTA ULKOMAILLA.....	26
6.1 Haastattelu.....	26
6.2 Ranskan pelastustoimi	27
6.2.1 Pelastustoiminnan johtaminen Ranskassa.....	28
6.2.2 Ranskan pelastustoimen koulutusjärjestelmä (SDIS).....	29
7 SUORITUSKYKYVAATIMUSTEN MÄÄRITTELY.....	30
8 POHDINTA.....	32
8.1 Opinnäytetyöprosessin kulku ja etätyöskentely	32
8.2 Jatkotutkimusaiheet	33
8.3 Ranskan ja Suomen pelastustoimen vertailu ja siitä muodostuneet havainnot	33
8.4 Lopuksi	34
LÄHTEET	35

LIITE 1: PELASTUSRYHMÄN- JA JOUKKUEENJOHTAJAN SUORITUSKYKYVAATIMUKSET RAKENNUSPALOTEHTÄVÄLLÄ.....	37
LIITE 2: PELASTUSRYHMÄN- JA JOUKKUEENJOHTAJAN SUORITUSKYKYVAATIMUKSET TIELIIKENNEONNETTOMUUSTEHTÄVÄLLÄ.....	40
LIITE 3: PELASTUSRYHMÄN- JA JOUKKUEENJOHTAJAN SUORITUSKYKYVAATIMUKSET VAARALLISTEN AINEIDEN ONNETTOMUUDESSA	42

---

1 JOHDANTO

Sisäministeriöllä on ollut käynnissä pelastusryhmän ja -joukkueen suorituskykyvaatimuksethanke vuosina 2020–2021. Hankkeen tuotoksena on syntynyt valtakunnalliset määrittelyt pelastustoiminnan suorituskykyvaatimuksiksi. Hankkeen tavoitteena on ollut tuottaa valtakunnalliset suorituskykyvaatimukset, malli alueellisen ja hyvinvointialueen tason suorituskykyvaatimusten määrittelyyn. Lisäksi hankkeen tavoitteena on ollut tunnistaa suorituskykyvaatimusten ja nykyisen suorituskyvyn väliset poikkeamat sekä tuottaa kehittämissuhteita. (Sisäministeriö 2022.) Opinnäytetyön keskeinen tarkoitus on tuoda vastaus kysymykseen, millainen suorituskyky edellytetään pelastusryhmän- ja pelastusjoukkueenjohtajalta opinnäytetyössä käsiteltävien kolmen eri onnettomuustyyppin osalta.

Pelastusryhmänjohtajan ja pelastusjoukkueenjohtajan tehtävät ovat erittäin vaativia ja tärkeitä, näissä vaaditaan korkeaa suorituskykyä sekä ammattitaitoa. Pelastusalan ammattilaiset joutuvat usein toimimaan haastavissa ja vaarallisissa tilanteissa, joissa nopea päätöksenteko ja tehokas toiminta ovat elintärkeitä. Suorituskyky on keskeinen tekijä pelastusryhmän- ja joukkueenjohtajan tehtävien suorittamisessa. Suorituskykyvaatimuksia ovat esimerkiksi tiedonhallinta, kommunikointitaidot, ongelmanratkaisukyky sekä johtamistaidot.

Tiedonhallinnan suhteen pelastusryhmän- ja pelastusjoukkueenjohtajan on oltava hyvin perillä erilaisista pelastusoperaatioihin liittyvistä tiedoista ja valmis päivittämään tietonsa säännöllisesti. Heidän on myös kyettävä analysoimaan tilanteita nopeasti ja löytämään ratkaisuja ongelmiin, joiden ratkaisemisen tueksi ei välttämättä ole saatavilla tarpeeksi tietoa.

Kommunikointitaitojen suhteen pelastusryhmän- ja pelastusjoukkueenjohtajat ovat vastuussa tehokkaasta ja selkeästä tiedonkulusta sekä viestinnästä eri sidosryhmien välillä. Heidän on pystyttävä luomaan hyvä kommunikaatioverkosto ja koordinoitava toimintaa siten, että kaikki osapuolet toimivat yhdessä mahdollisimman sujuvasti.

Pelastusryhmän- ja pelastusjoukkueenjohtajat joutuvat ratkaisemaan nopeasti monimutkaisiakin ongelmia. Heidän on pystyttävä tunnistamaan ongelmat ja priorisoimaan tehtävät oikein. Ongelmanratkaisukyvyssä korostuu myös osaaminen ennakoita mahdollisia riskejä ja valmistella ennakkotoimenpiteitä tulevia tilanteita varten. Johtamistaidot liittyvät ongelmanratkaisuun keskeisesti. Ryhmän- ja joukkueenjohtajat ovat vastuussa henkilöstön johtamisesta ja valvonnasta. Heidän on luotava ilmapiiri, joka kannustaa ja motivoi kaikkia toimimaan parhaalla mahdollisella tavalla sekä johdattaa kaikkia toimimaan yhdessä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Hyvät johtamistaidot korostuvat myös silloin, kun kohdataan vaarallisia ja stressaavia tilanteita.

Opinnäytetyön aihe valikoitui sisäministeriön Pelastusopiston opiskelijoille tarjoamien opinnäytetyöaiheiden joukosta siitä syystä, että molemmat opinnäytetyön tekijät ovat kiinnostuneita pelastustoiminnan johtamisesta sekä sen kehittamisestä tulevaisuudessa. Tämän työn tekeminen antaa hyvän oppimismahdollisuuden juuri näihin aiheisiin. Lisäksi opinnäytetyössä otetaan kantaa erilaisten tilanne- ja johtokeskusten toimintaan ja niiden osallistumiseen pelastustoiminnan johtamisen tukemisena.

Opinnäytetyön rakenne on laadittu siten, että täysin alan ulkopuolelta tuleva henkilö pystyisi saamaan käsityksen siitä, mitä pelastustoiminta ja sen johtaminen on. Työn ensimmäisissä luvuissa käsitellään johtamista, pelastustoiminnan johtamista, osaamista, säädösperstuaa sekä pelastustoimintaa. Työn jälkimmäisissä luvuissa käsitellään pelastustoiminnan johtamista rakennuspalotehtävillä, tieliikenneonnettomuustehtävillä sekä vaarallisten aineiden onnettomuuksissa. Työn liitteinä on näihin onnettomuustyyppeihin laaditut suorituskykyvaatimukset sekä pelastusryhmän- että pelastusjoukkueenjohtajan osalta.

2 KÄSITTEET

Geneerinen määritelmä on yleispätevä ilmaus eikä se ole sidottu mihinkään tiettyyn aikaan, paikkaan tai ihmiseen (Tieteen termipankki).

Johtokeskus on toiminnan johtamista varten perustettu toiminnallinen kokonaisuus, joka käsittää henkilöstön, tilan ja välineet (Sanastokeskus TSK 2017, 64).

Onnettomuus on äkillinen, odottamaton ja tahaton tapahtuma, jolla on vahingolliset seuraukset (Sanastokeskus TSK 2017, 43).

Pelastustoimi on järjestelmä, jonka tarkoituksena on tärkeiden toimintojen turvaaminen, onnettomuuksien vähentäminen ja niiden seurausten rajoittaminen sekä ihmisten turvallisuuden parantaminen ja ihmisten pelastaminen onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua (Pelastuslaki 379/2011, 2 §).

Pelastustoiminta on toimintaa, joka koostuu onnettomuuden tai onnettomuuden uhkan edellyttämistä kiireellisistä ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen ja pelastamiseen tähtäävistä toimenpiteistä (Pelastuslaki 379/2011, 2 §).

Pelastusyksikkö on henkilön, kulkuneuvon ja kaluston muodostama toimintakokonaisuus, joka pystyy toimimaan itsenäisesti, esimerkiksi sammutusyksikkö ja tikaryksikkö (Sisäasiainministeriö 2012, 8).

Pelastusryhmä koostuu johtajasta, vähintään kolmesta ja enintään seitsemästä henkilöstä sekä tehtävän mukaisista ajoneuvoista ja kalustosta (Sisäasiainministeriö 2012, 5).

Pelastusjoukkue koostuu johtajasta, vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusryhmästä (Sisäasiainministeriö 2012, 5).

Pelastuskomppania koostuu johtajasta, pelastustoiminnan johtajaa avustavasta esikunnasta, vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusjoukkueesta (Sisäasiainministeriö 2012, 5).

Pelastusyhtymä koostuu johtajasta, johtokeskuksesta ja vähintään kahdesta pelastuskompaniasta tukimuodostelmineen (Sisäasiainministeriö 2012, 5).

Sopimuspalokuntatoiminta on pelastustoimen järjestelmään kuuluvaa vapaaehtoista palokunta-, laitospalokunta-, teollisuuspalokunta- tai sotilaspalokuntatoimintaa, joka perustuu hyvinvointialueen kanssa tehtyyn sopimukseen (Pelastuslaki 379/2011, 2 a §).

Tilannekeskus on paikka tai organisaatio, jossa kerätään ja muokataan tietoa johtamista ja päätöksentekoa varten. Tilannekeskus voi toimia johtokeskuksen osana. (Sanastokeskus TSK 2017, 65.)

Tilannekuva on koottu vallitsevista olosuhteista, käsillä olevan tilanteen synnyttämistä tapahtumista, tilannetta koskevista taustatiedoista ja tilanteen kehittymistä koskevista arvioista. Tilannekuva tarvitaan päätöksenteon tueksi. (Sanastokeskus TSK 2017, 64.)

Tilannetietoisuus on päätöksentekijöiden päätöksiä varten tarvitsema ymmärrys tapahtuneista asioista, niihin vaikuttaneista olosuhteista, eri osapuolten tavoitteista ja tapahtumien mahdollisista kehitysvaihtoehdoista (Sanastokeskus TSK 2017, 64).

3 JOHTAMINEN

Vesa Nissinen toteaa kirjassaan *Syväjohtaminen* (2004, 21), että johtaminen on käsitteenä erittäin monimutkainen. Hänen mukaansa mikään yksittäinen tutkimus tai teoria ei anna täydellistä tai yksiselitteistä vastausta johtamisen peruskysymyksiin. Nissinen on sitä mieltä, että yleisesti hyväksyttävä teoria olisi varmasti jo syntynyt, mikäli se olisi nykytietämyksellämme mahdollista.

Johtamisesta puhuttaessa esiin nousee usein myös sana asiantuntija. Yleisesti voidaan olettaa, että asiantuntijalla on vastuu informaatiosta ja päätöksenteosta. Johtajan puolestaan erottaa asiantuntijasta siitä, että hänellä on lisäksi vastuu myös muista ihmisistä ja heidän aikaansaannoksis- taan. Johtajalla on valta ja vastuu suhteessa muihin ihmisiin. Viime kädessä johtaminen on ihmisten välistä toimintaa. (Nissinen 2004, 21.)

Johtaminen on avainasemassa yrityksen, organisaation tai joukon hallinnassa ja ohjauksessa. Se on prosessi, joka edellyttää johtajalta tietoja ja taitoja, kykyä suunnitella, organisoida, johtaa ja hallinnoida resurssia tavoitteiden saavuttamiseksi. Johtaminen on kriittinen tekijä organisaation menestyksessä ja kehityksessä, ja se vaatii johtajalta kykyä tehdä päätöksiä, motivoida ja johtaa esi- henkilönä.

Pelastustoiminnan johtaminen on haastavaa johtamistoimintaa monestakin syystä. Pelastustoimin- nan johtamiselle on ominaista johtajien ja johdettavien jatkuva vaihtuvuus sekä johtajien moninaiset johtamistyyli- t sekä henkilökohtaiset ominaisuudet. Oman vivahteen johtamistoimintaan tuo johtajien eri aikakausina suorittamat tutkinnot ja niiden poikkeavat sisällöt. Lisäksi Suomessa hoitaa samaan aikaan tehtäviä vakituinen ammattilaisista sekä sopimuspalokunnista koostuva joukko, joka moni- puolistaa entisestään käytössä olevia johtamismalleja. Tämä johtuu siitä, että sopimuspalokuntalai- sissa on usean eri koulutustason ja taustan omaavia henkilöitä, joten täysin vastaava johtamistoi- minta ei välttämättä ole paras mahdollinen ratkaisu kaikissa tilanteissa. Pelastustoiminnan johtami- sen yleisenä viitekehyksenä pidetään organisointitaitojen, ihmisten johtamistaitojen ja asioiden joh- tamistaitojen yhdistelmää, joista lopputuloksena muodostuu halutun toiminnan tulos ja laatu.

3.1 Pelastustoiminnan johtaminen ihmisten ja asioiden johtamista

Pelastustoiminnan johtaminen on sekoitus järjestelmiin ja koviin faktoihin pohjautuvaa asiajohta- mista sekä pehmeämpää henkilöitä ohjaavaa ihmisten johtamista. Pentikäinen kuvaa kirjassaan *Ensiaskleet esimiehenä* (2009, 13), että asiajohtaminen on syntynyt tarpeesta jakaa johtamistyötä alipäälliköille organisaation kasvaessa. Ilman asiajohtamisen kehittymistä välittömien alaisten määrä kasvoi liian suureksi, esimies ei enää kyennyt ohjeistamaan ja valvomaan kaikkea teke- mistä.

Pentikäinen kertoo esimerkkinä armeijan organisaation, jossa johdettava ryhmäkoko pidetään kohtuullisena ja toimivana. Järkevä ryhmäkoko mahdollistaa suurtenkin sotajoukkojen ohjaamisen ja liikuttelun. Esimerkissä ryhmänjohtajalla ja pataljoonan komentajalla on kullakin vain alle 10 välitöntä alaista.

Vaikka pelastustoiminnan johtaminen johtamistasosta riippumatta vaatii ajoittain nopeitakin päätöksiä sen hetkisillä ja jopa hyvin niukoilla tiedoilla, on päätökset tehtävä kuitenkin empimättä. Nopea ja suoraviivainen päätöksentekokyky vaatii ryhmän- ja joukkueenjohtajalta asijahtamista.

Asijahtamisesta käytetään englannissa nimitystä management ja ihmisjohtamisesta sanaa leadership. Asia- ja ihmisjohtaminen on ajoittain vaikea erotella, suomen kielessä ei ole samanlaisia omia sanoja näille kahdelle eri asialle kuten englannissa. Suomessa näitä kutsutaan yleensä johtamiseksi ja johtajuudeksi, jotka jo sanoinkin ovat samasta sanasta johdettuja.

Pelastustoiminnassa tehtävät saadaan käynnistymään ja etenemään käskyttävällä asijahtamisella. Ihmisjohtamista puolestaan tarvitaan, kun halutaan, että toimintaan osallistuvat ovat motivoituneita yhteisen tavoitteen saavuttamiseen. Lisäksi ihmisjohtamisessa ymmärretään ja otetaan huomioon työntekijöiden vahvuudet (Pentikäinen 2009, 14).

Pelastustoiminnan johtaminen vaatii ihmisten johtamista, asioiden johtamista sekä organisointikykyä. Pelastustoiminnassa on usein nopeasti muuttuvia ja ennalta arvaamattomia tilanteita, ja näissä tilanteissa pelastustyöntekijöiden reagoitukyky ja motivaatio ovat erittäin tärkeitä. Tästä syystä pelastustoiminnan johtaminen vaatii johtajalta vahvaa johtajuutta, joka sisältää ihmisten motivaation ja reagoituvuuden kohottamista.

Toisaalta pelastustoiminnassa on myös teknisiä ja taktisia haasteita, kuten pelastusvälineiden käytön suunnittelu ja koordinointi, onnettomuuden hallinta, tilannekuvan kerääminen sekä analysointi. Näissä tilanteissa pelastustoiminnan johtaminen vaatii hyvää asioiden johtamista. Johtajan täytyy pystyä yhdistämään pelastustyöntekijöiden motivaatio ja reagoitukyky tehokkaan teknisen sekä taktisen johtamisen kanssa.

Vuonna 2018 sisäministeriö on laatinut julkaisun, jossa muun muassa tehdään ehdotukset pelastustoiminnan johtamisen tasojen uudelleen nimeämisestä ja määrittelystä. Käytössä olevat johtamistasot ovat olleet strateginen, operaatio, taktinen ja tekninen. Nämä on määriteltä jo vuonna 1999 julkaistussa Palokuntien operaatiosuunnittelu ja pelastustoiminnan johtaminen teoksessa, jonka on tehnyt Rainer Alho. (Sisäministeriö 2018, 15.)

Kuvassa 1 on havainnollistettu johtamistasoja aiemmin nimetyllä tavalla sekä vuonna 2018 sisäministeriön laatiman Ehdotus pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi julkaisun ehdotuksen mukaisella tavalla. Kuvassa 1 on neljä eri tasoa, joiden tarkoitusta voidaan kuvata yksinkertaisesti seuraavalla tavalla;

- **Normatiivinen johtaminen** on valtiollisen tason työtä, esimerkiksi lainsäädäntömuutokset.
- **Strateginen johtaminen** on pääasiassa suurten ja pitkäkestoisten pelastustehtävien johtamista tarkoittaen pelastusyhtymän tai muun poikkeuksellisen suuren kokonaisuuden johtamista. Henkilötasolla tämä on esimerkiksi päivystävä päällikkö.
- **Taktinen johtaminen** on pelastusjoukkueen- ja komppanian johtamista. Tämä taso on ajoittain hyvin lähellä teknistä johtamista. Henkilötasolla tämä on esimerkiksi päivystävä palomestari.
- **Tekninen johtaminen** on pääasiassa yhden pelastusryhmän johtamista. Henkilötasolla tämä on esimerkiksi pelastusryhmän johtaja.

Kuva 1. Pelastustoiminnan vanhat operaatiotasot oikealla sekä vasemmalla esitykset uusiksi johtamistasoiksi (Sisäministeriö 2018, 15).

3.2 Ikäjohtaminen muuttuvassa pelastustoimessa

Pelastustoimi on pakotettu kehittymään alati muuttuvan maailman mukana. Pelastusala pyrkii jatkuvasti kohti työturvallisempia ja tehokkaampia menetelmiä, mutta samaan aikaan esimerkiksi rakennusten ja kulkuneuvojen lämmitys- ja polttoainejärjestelmät kehittyvät. Kansainvälisen energiajärjestön (International Energy Agency) mukaan kansainväliseksi tavoitteeksi on asetettu hiilineutraalius vuoteen 2050 mennessä, mikä tarkoittaa monien uusien polttoaineiden kuten vedyn ja ammoniakkin käyttöönottoa muun muassa ajoneuvoissa (International Energy Agency, 2021).

Vuonna 2021 Suomessa oli 25–64-vuotiaista työkäisistä noin 50 %:a 45–64-vuotiaita (Kuntaliitto, 2021). Työkäisten keski-ikä korkea keskiarvo näyttäytyy myös pelastuslaitoksissa yleisten tilastojen mukaisesti.

Uuden jatkuva oppiminen, erilaisten tietojärjestelmien ja sovellusten käyttäminen on pelastusallalle nykyään ominaista. Pentikäinen (2009, 50) kuvaa kirjassaan hyvin, että nuorilla riittää energia jatkuvaan opiskeluun ja mikään ei tunnu mahdottomalta. Nuorien pitkä kouluhistoria on totuttanut heidät jatkuvaan oppimiseen, jonka he tuovat mukanaan työpaikkaansa. Nuoret ovat lapsesta saakka olleet tekemisissä tietokoneiden kanssa ja ovat luonnostaan taitavia niiden kanssa. He kykenevät nopeasti lukemaan ja omaksumaan tietoa näyttöjen ruuduilta. Lähtään vanhemmat työntekijät saattavat kokea, että innokkaasti työhön tarttuva nuori häiritsee toiminnallaan rauhallista ja vakiintunutta työntekoa. Vanhempi työntekijä on tottunut hoitamaan työtehtävät verkkaisemmin ja harkitummin.

Johtamisessa erilaisten ja eri ikäisten henkilöiden menestyksekkäs johtaminen vaatii hyviä henkilö- ja ikäjohtamistaitoja. Onnistunut johtamistoiminta esimerkiksi operatiivisessa toiminnassa vaatii molemminpuolista kunnioitusta ja toisten kykyjen ja taitojen arvostamista. Vanhemmat henkilöt tulee huomioida valtavana tietopankkina ja toisaalta nuoremmilta henkilöiltä on imettävä viimeisimmät tiedot ja taidot tässä alati muuttuvassa yhteiskunnassa.

3.3 Johtajan ominaisuudet

Hyvän johtajan perusominaisuudet ovat yleisesti samanlaiset alasta riippumatta. Hyvää johtajaa voidaan pitää valmentajana tai kouluttajana, jolla on olennainen merkitys esimerkiksi koulutustahtumien sekä koulutuksille asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa. Johtajan toiminnalla ja ammatillisella osaamisella onkin suuri vaikutus organisaation tavoitteiden saavuttamisessa sekä asenteiden muovaamisessa.

Suomessa Puolustusvoimat on arvostettu ja tunnettu johtajakoulutusta antava valtakunnallinen toimija. Puolustusvoimien johtajakoulutuksen tavoite on, että johtaja hallitsee joukkonsa johtamisen sekä itsensä kehittämisen periaatteet erilaisissa tilanteissa ja olosuhteissa (Puolustusvoimat 2023). Puolustusvoimat on määritellyt kouluttajan keskeiset ominaisuudet kouluttajan oppaassaan (Pääesikunta 2006, 43–35), jonka mukaan kouluttajan tulee olla ammattitaitoinen, rehellinen, luotettava, vastuuntuntoinen, kannustava, innostava, oikeudenmukainen, tasapuolinen, sosiaalinen, johdonmukainen ja joustava.

Hyvän johtajan ominaisuuksien määrittelyt ovat säilyneet samankaltaisina läpi vuosien, monet kirjalliset lähteet luonnehtivat hyvän johtajan ominaisuudet hyvin samankaltaisesti. Karlöf esimerkiksi kertoo kirjassa Johtamisen käsitteet ja mallit (1995, 118), että hyvä johtaja on avoin ja ulospäin suuntautunut, utelias, herkkä, tuloshakuinen, päättäväinen, kyseenalaistava, kokeilunhaluinen ja erehdyksiä hyväksyvä.

Yleisesti voidaankin ehkä todeta, että nykyajan hyvä johtaja on visionääri, joka tunnistaa ja tavoittelee pitkän aikajakson tavoitteita. Hän on innostava johtaja, joka kykenee innostamaan muut kohti yhteisiä tavoitteita. Hän on luotettava ja empaattinen, joka ymmärtää alaistensa tarpeet ja pyrkii ratkaisemaan ongelmia auttaakseen tiimiläisiä menestymään. Hyvä johtaja on myös rohkea ja hän uskaltaa tehdä vaikeitakin päätöksiä kohtalaisen nopeassa aikaikkunassa. Muuttuvassa yhteiskunnassa johtajan tulee olla myös kärsivällinen. Hän ymmärtää, että muutokset ja kehitys voivat viedä aikaa.

4 OSAAMINEN

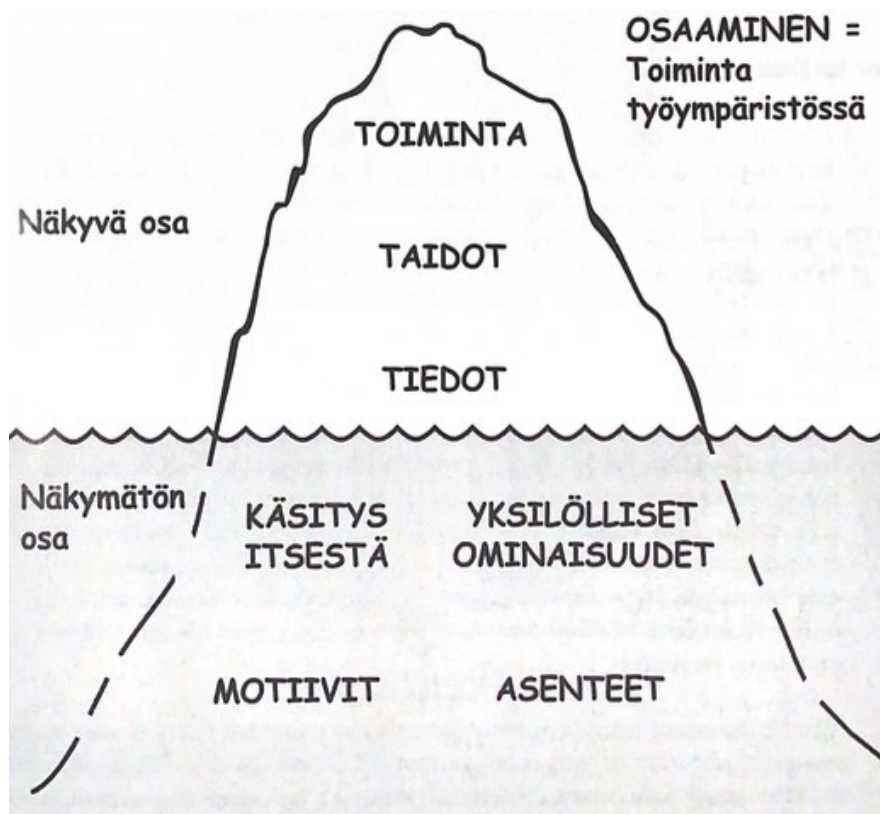
Osaaminen selitetään usein yksilön kykyä soveltaa tietoa, taitoja ja asenteita käytännön tilanteissa. Se koostuu monista eri elementeistä kuten käytännön taidoista, teoreettisesta tiedosta, kokemuksesta ja kognitiivisista taidoista. Osaaminen on tärkeä käsite nykyaikaisessa työelämässä, jossa työntekijöiltä vaaditaan jatkuvaa oppimista ja kykyä sopeutua nopeasti muuttuviin työtilanteisiin.

Osaaminen voi olla jaettu kahteen eri tyyppiin: yleisosaamiseen ja erityisosaamiseen. Yleisosaaminen viittaa usein tietämykseen ja taitoihin, joita tarvitaan työelämän perusasioissa. Erityisosaaminen taas viittaa tiettyyn alaan tai tehtävään liittyvään tietoon ja taitoihin kuten pelastustoiminnan johtaminen, taloushallinto, insinööritaito tai lääketieteellinen osaaminen. Osaamisen kehittäminen on tärkeä asia sekä yksilön että organisaation menestyksen kannalta, ja se edellyttää jatkuvaa oppimista ja kehittymistä.

4.1 Yksilön osaaminen

Pelastustoiminnan ja sen johtamisen keskiössä on aina pelastustoimintaan osallistuvien yksilöiden osaaminen. Suorituskykyä ei ole, eikä niitä voida mitata ilman yksilöiden tuomaa osaamista.

Vuonna 1993 Spencer ja Spencer ovat luoneet yksilön osaamista kuvaavan jäävuorimallin (kuva 2), jonka Hätönen on mukailnut omaan kirjaansa Osaamiskartoituksesta kehittämiseen (2011, 11).

Kuva 2. Jäävuorimalli osaamisesta (Hätönen 2011, 11).

Kuvassa 2 osaaminen on jaettu näkyvään ja näkymättömään osaan. Näkyvä osaaminen ja näkymättömän osaaminen ovat molemmat tärkeitä osia yksilön ja organisaation osaamisprofiilissa. Näkyvä osaaminen koostuu taidoista ja tiedoista, jotka ovat helposti havaittavissa ja mitattavissa, kuten koulutus, työkokemus ja tekniset taidot. Näkymättömän osaaminen puolestaan kattaa sellaisia arvoja ja ominaisuuksia, joita ei ole yhtä helppo havaita, kuten motiivit, asenteet ja henkilön itseiskäisy.

Hätönen (2011, 10–11) lisäksi korostaa tiedon tilannesidonaisuutta, sillä hänen mukaansa tieto on arvokasta osaamista, kun sitä osaa soveltaa ja hyödyntää tilanteeseen sopivalla tavalla. Hätönen on kuvassa piirtänyt muun muassa motiivit ja asenteet näkymättömään osaan, mutta ne vaikuttavat toimintaan, jossa osaaminen konkretisoituu.

Vaikka näkyvä osaaminen on tärkeä referenssi yksilön tai organisaation osaamisesta, näkymättömän osaaminen voi olla ratkaisevan tärkeää esimerkiksi vaativassa pelastustyössä, sopeutumiskyvyssä ja henkilökohtaisessa kehityksessä. Yksilöiden ja organisaatioiden menestyksen kannalta on tärkeää tunnistaa, arvostaa ja kehittää sekä näkyvää että näkymättömää osaamista, jotta kokonaisosaaminen on monipuolista ja tehokasta.

Lähes poikkeuksetta aina puhutaan pelastustoimintaan osallistuvien henkilöiden fyysisestä toimintakyvystä. Usein unohdetaan, että pelastuslaissa (379/2011, 39 §) mainitaan suoraan, että pelastustoimintaan osallistuvan tulee ylläpitää myös tehtäviensä edellyttämiä perustaitoja. Pelastustoimintaan osallistuvien henkilöiden perustaidot muodostavat pelastushenkilöstön osaamisen kivijalan.

4.2 Ryhmän ja joukkueen osaaminen

Pelastusryhmän tai joukkueen osaaminen muodostuu yksilöistä, joiden osaamiset täydentävät toisiaan. Pelastustoiminnassa on ominaista, että ryhmän tai joukkueen jäsenet ovat sitoutuneet yhteiseen päämäärään ja heitä ohjaavat samankaltaiset motiivit ja asenteet. Pelastushenkilöstön yksilöiden osaamisen yhdistyessä voi syntyä uusia pelastustekniikoita ja -taktiikoita.

4.3 Tietotekninen osaaminen

Pelastustoimintaa johtavan henkilön tietotekninen osaaminen on nykyisin erittäin tärkeä ominaisuus. Erilaisten tietoteknisten järjestelmien avulla pystytään hallitsemaan ja koordinoimaan nopeasti muuttuvia tilanteita. Pelastustoimintaa johtavan henkilön on tärkeää osata käyttää erilaisia viestintään tarkoitettuja järjestelmiä kuten esimerkiksi erilaisia radiopuhelimia, matkapuhelimia ja sähköposteja. Lisäksi pikaviestintään tarkoitettuja sovelluksia, kuten Teams ja Skype, on syytä osata käyttää. Pelastustoimintaa johtavan henkilön on osattava käyttää tietokonetta tehokkaasti, jotta esimerkiksi kenttäjohtojärjestelmän, karttaohjelmien sekä erilaisten videokuvapalveluiden käyttö on sujuvaa.

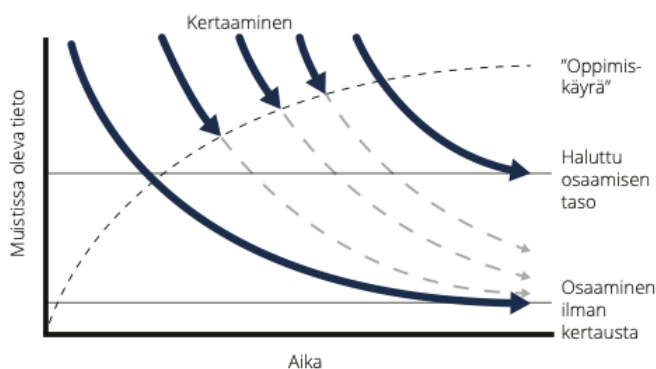
Oman lisänsä tietokoneen käyttämiseen tuo laki julkisen hallinnon turvallisuusverkko toiminnasta. Pelastustoiminnassa mukana olevien henkilöiden on ymmärrettävä tietoturvan merkitys ja osattava toimia muun muassa asiakirjojen käsittelyssä oikein. Tuon lain mukaan muun muassa pelastustoimintaan liittyvät sisäiset ja ulkoiset toiminnot sekä viestinnät tulee hoitaa turvallisuusverkossa (Laki julkisen hallinnon turvallisuusverkko toiminnasta 10/2015, 2 §). Pelastuslaitokset ovat viime aikoina ottaneet käyttöönsä turvallisuusverkon (TUVE) enenevässä määrin. Esimerkiksi uusi, lähitulevaisuudessa pelastustoimessa käyttöön otettava kenttäjohtojärjestelmä (KEJO) toimii ainoastaan TUVE-verkossa.

Lisäksi tehtävän ja toimenkuvan mukaan käytössä on lukematon määrä erilaisia sovelluksia ja järjestelmiä, joita pelastustoimintaa johtavien henkilöiden on osattava käyttää. Esimerkiksi erilaiset sää- ja tutkapalvelut, viranomaisradion käyttöjärjestelmät, Erica-hätäkeskustietojärjestelmä, sosiaalisen median palvelut, resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmä (PRONTO) sekä tiedostojen hallintaan käytettävät ohjelmat ovat jokapäiväisessä käytössä varsinkin tilanne- ja johtokeskuksissa työskentelevillä henkilöillä.

Nämä ovat vain muutamia tärkeitä tietoteknisiä taitoja, joita tulee kehittää ja ylläpitää. Ilman, että henkilöt pystyvät hallitsemaan tietoteknisten järjestelmien käyttöä, ei nykyisin voi pelastustoimintaa johtaa siten, kuin se on suunniteltu johdettavaksi.

4.4 Opitun kertaaminen

Opitun kertaaminen on tärkeä osa ihmisen osaamisen hallintaa. Muistaminen ja opitun kertaaminen ovat tärkeitä kognitiivisia prosesseja, jotka auttavat meitä säilyttämään ja hyödyntämään tietoa. Muistaminen voi olla aktiivista tai passiivista, ja siihen vaikuttavat monet tekijät kuten keskittyminen, toistaminen ja assosiaatiot. Opitun kertaaminen puolestaan auttaa vahvistamaan muistijälkiä ja auttaa meitä siirtämään tiedon lyhytaikaisesta muistista pitkäaikaiseen muistiin. Jatkuva kertaaminen on avain pitkäaikaiseen muistamiseen ja tiedon hallintaan. Erilaiset muistitekniikat, kuten muistiinpanot ja visualisointi, voivat auttaa muistamisessa ja opitun kertaamisessa. Kuvassa 3 on kuvattu kertaamisen vaikutusta muistissa olevaan tietoon.

Kuva 3. Kuvassa kertaamisen vaikutus muistissa olevaan tietoon (MPK 2021).

5 PELASTUSTOIMINTA SUOMESSA

Suomessa pelastustoiminta on organisoitua ja tehokasta. Pelastustoiminta on Suomessa viranomaistoimintaa, ja sitä koordinoi sisäministeriö. Suomessa pelastustoimintaan suhtaudutaan vakavasti ja siihen panostetaan paljon resursseja. Pelastuslaitoksilla on käytössään moderneja välineitä ja kalustoa. Pelastustoimintaan osallistuvaa henkilöstöä koulutetaan jatkuvasti, jotta toiminta pysyy tehokkaana ja ammattimaisena maailman jatkuvasti muuttuessa. Suomen pelastustoiminta on kansainvälisestikin tunnustettua ja arvostettua, ja se on yksi suurimmista turvallisuustekijöistä Suomessa.

5.1 Säädösperusta

Pelastustoimintaa ohjaa pelastuslaki. Tässä luvussa paneudutaan siihen, millaisia määritelmiä lain-säädäntö antaa pelastustoiminnalle ja sen johtamiselle. Pelastuslaissa määritellään, että pelastustoimen järjestämisestä vastaa hyvinvointialueet. Hyvinvointialueen tehtäviin kuuluu päättää, kuinka se huolehtii alueellaan muun muassa väestön varoittamisesta sekä pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta. (Pelastuslaki 379/2011, 27 §.)

Jotta tukitoimintojen hoitaminen on mahdollista, täytyy pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän olla hyvin suunniteltu ja ennalta harjoiteltu. Jokaisella hyvinvointialueella on hieman toisistaan poikkeavat tavat johtaa pelastustoimintaa. Pelastustoiminnan johtamista säädellään pelastuslaissa, jossa säädetään esimerkiksi pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet. Lisäksi pelastuslaissa määritellään pelastustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset.

Pelastuslain (379/2011) 57 § mukaan pelastustoimintaan osallistuvan päätoimisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksena on tehtävää vastaava pelastusalan tutkinto. Sivutoimiselta tai sopimuspalokuntaan kuuluvalta henkilöstöltä vaaditaan Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus, joka vastaa tehtävää. Valtioneuvoston asetuksessa pelastustoimesta tarkennetaan henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia siten, että miehistöön kuuluva henkilö on suorittanut pelastajatutkinnon, alipäällystöön kuuluva henkilö on suorittanut alipäällystötutkinnon sekä päällystöön kuuluva henkilö on suorittanut pelastusalan ammattikorkeakoulututkinnon tai päällystön kelpoisuuden aiemmin tuottaneen tutkinnon. (Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 6 §.)

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta määrittelee myös sivutoimisen ja sopimuspalokunnan pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön kelpoisuutta tarkemmin. Miehistötasoiseen työskentelyyn pelastustoiminnassa osallistuvan henkilön tulee olla suorittanut vähintään Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaisen sammutustyönkurssin, jota nykyisin kutsutaan pelastustoiminnan peruskurssiksi. Pelastustoimintaan osallistuvan alipäällystö- tai päällystötehtäviä hoitava henkilö on suorittanut vähintään Pelastusopiston opetussuunnitelman mukaisen yksikönjohtajakurssin (nykyisin ryhmänjohtajakurssi) tai pelastusalan ammatillisen tutkinnon. (Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 7 §.)

Pelastustoiminnan johtajana toimii sen hyvinvointialueen pelastusviranomainen, jossa onnettomuus tai vaaratilanne on saanut alkunsa. Pelastustoimintaa voi tilapäisesti johtaa myös muu pelastustoimintaan osallistuva henkilö siihen saakka, kunnes toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa pelastustoiminnan johtaakseen. Mikäli pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, yleisjohtajana toimii aina pelastustoiminnan johtaja. (Pelastuslaki 379/2011, 34 ja 35 §.)

Pelastuslain (379/2011) 34 ja 36 § määrittelee pelastustoiminnan johtajalle toimivaltuuksia. Mikäli pelastuslaissa määritellyn pelastustoimintaan kuuluvan onnettomuuden torjumiseksi tai sen leviämisen estämiseksi ja vahinkojen rajoittamiseksi on välttämätöntä, on pelastustoiminnan johtajalla oikeus määrätä ihmisiä suojautumaan ja tehdä suojaväistö, ryhtyä välttämättömiin toimenpiteisiin, joista voi aiheutua vahinkoa omaisuudelle, määrätä käyttöön otettavaksi rakennuksia, viesti- ja tietoliikenneyhteyksiä ja välineitä sekä muita pelastustoiminnassa tarvittavia asioita sekä ryhtyä muihinkin tarvittaviin toimiin, joita pelastustoiminta vaatii.

Pelastustoiminnan johtajan toimivaltuudet koskevat kaikkia niitä henkilöitä, jotka pelastustoimintaa johtavat riippumatta johtamistasosta. Pelastuslain (379/2011) 34 § myötä pelastustoiminnan johtajan toimivaltuuksia voi tietyissä tilanteissa käyttää rajoitetuin osin esimerkiksi sopimuspalokuntalainen. Näissä tilanteissa toimivaltuuksista on käytössä vain 36 §:n ensimmäinen ja toinen kohta. Lisäksi kyseisen lain 36 § kerrotaan, että pelastuslaitos korvaa näiden toimivaltuuksien puitteissa tehtyjen toimenpiteiden aiheuttamat kustannukset täysimääräisenä.

Pelastustoimintaan osallistuvien henkilöiden tulee ylläpitää tehtävien vaatimia perustaitoja ja kuntoa (Pelastuslaki 379/2011, 39 §). Sisäministeriön asetuksessa pelastustoimen suunnitelmista 5 ja 6 § määritellään, millaisia tarkentavia ohjeita pelastuslaitosten tulee laatia. Asetuksessa määritellään muun muassa, että pelastuslaitoksien tulee laatia suunnitelmat ja toimintaohjeet pelastustoiminnan johtamiseen eri tilanteissa.

Toisena esille nostettavana lakina on laki hätäkeskustoiminnasta. Tuon lain (692/2010, 17-20 §) kautta tulevat pelastustoimelle tiedonsaantioikeudet hätäkeskuslaitoksen ylläpitämiin rekistereihin, jotka liittyvät hätäkeskuksen välittämien tehtävien hoitamiseen. Hätäkeskuslaitos tallentaa järjestelmiinsä tietoja muun muassa yksiköihin liittyvistä asioista, hätäilmoituksen sisällöstä ja ilmoittajasta, tehtäviin liittyvistä muista henkilöistä sekä tehtävien työturvallisuuteen liittyvistä asioista, kuten henkilöiden vaarallisuudesta. Näitä yllä kuvattuja rekisteriin tallennettuja tietoja pelastusviranomaisen saa käyttöönsä tarvittaessa hoitaessaan hätäkeskuslaitoksen hälyttämiä tehtäviä.

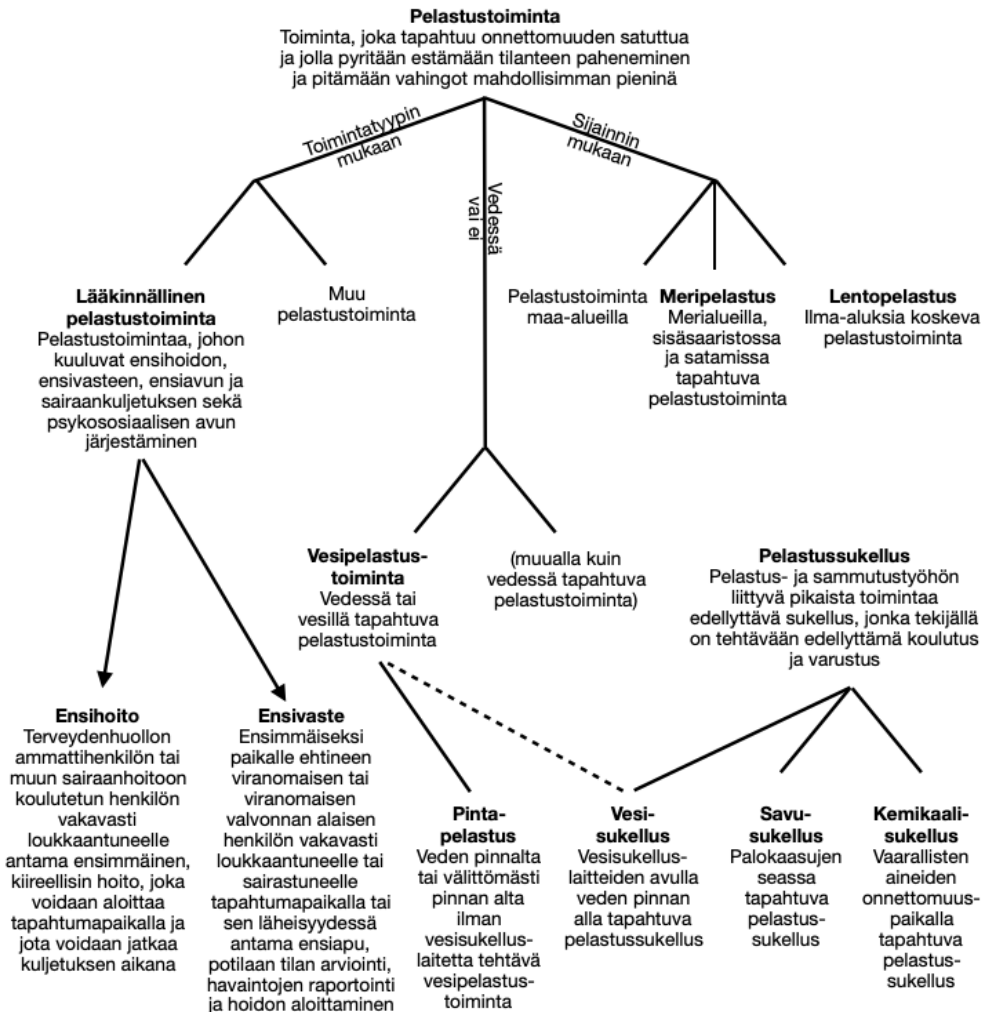
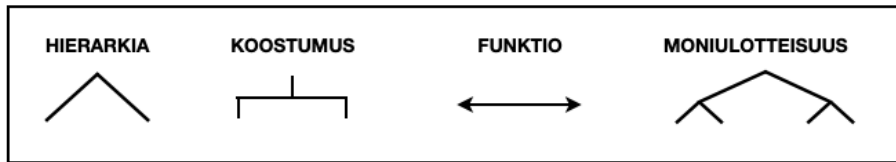
5.2 Suomen pelastustoimi

Suomessa pelastustoiminnasta vastaa hyvinvointialueiden pelastuslaitokset. Pelastustoimen järjestäminen uudistui 1.1.2023 tapahtuneessa hyvinvointialueuudistuksessa. Nykyisin pelastustoimen järjestää hyvinvointialueet, joille järjestämisvastuu siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä. Poikkeuksen tähän tekee Helsinki, jossa Helsingin kaupunki vastaa pelastustoiminnan järjestämisestä alueellaan. (Pelastustoimi 2021.) Pelastuslaissa (379/2011, 32 §) määritellään pelastustoiminnan sisältö seuraavasti:

- 1) hälytysten vastaanottaminen
- 2) väestön varoittaminen
- 3) uhkaavan onnettomuuden torjuminen
- 4) onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen
- 5) tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen
- 6) 1–5 kohdissa mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto-, ja muut tukitoiminnot.

Suomessa suurten kaupunkien pelastustoimintaa hoitaa pääsääntöisesti päätoiminen, pelastusalalla työskentelevät henkilöt. Haja-asutusalueelle siirryttäessä pelastustoimintaa hoitavat pääsääntöisesti sivutoimiset henkilöt sekä sopimuspalokunnat. (Pelastustoimi a.)

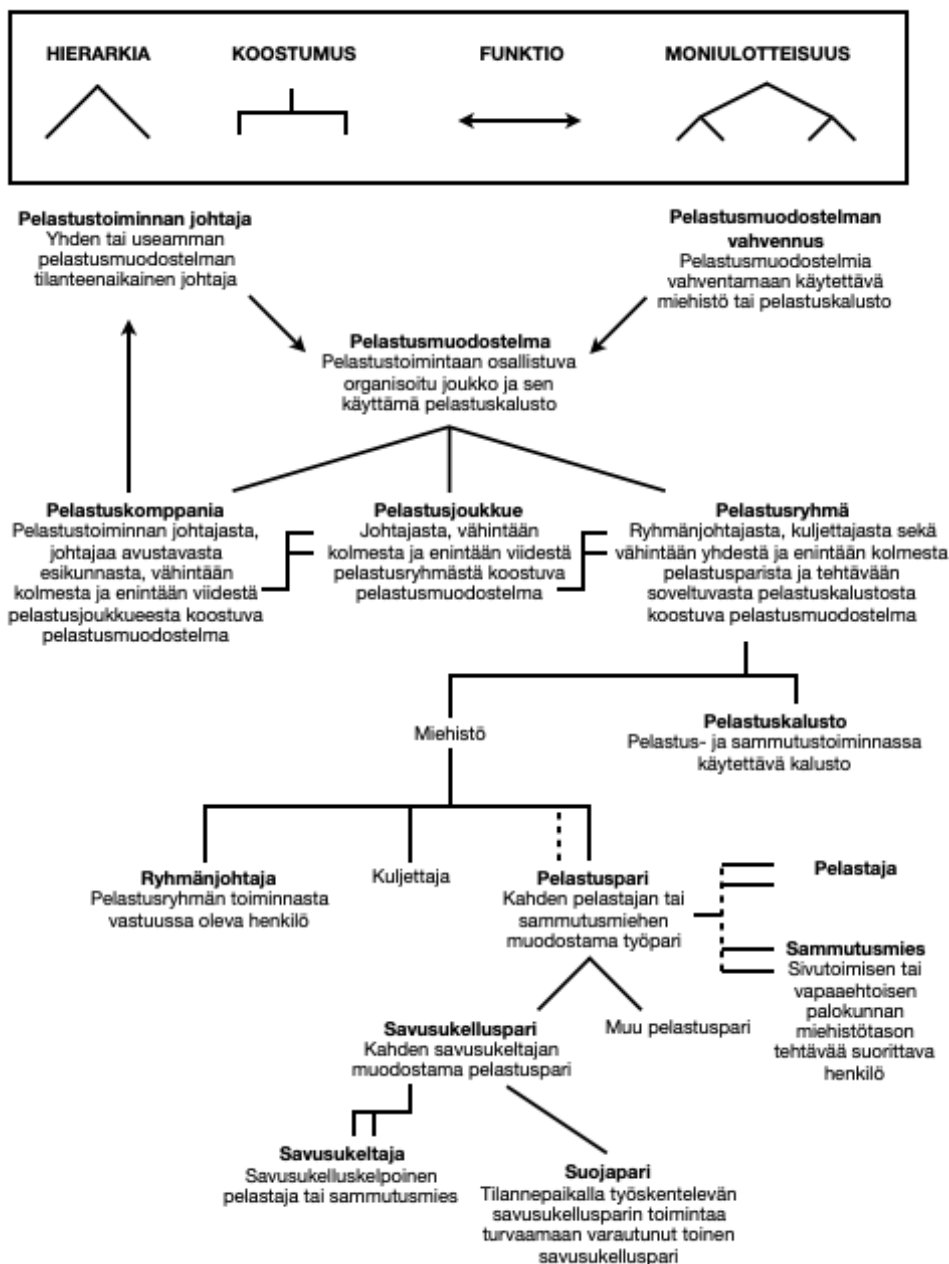
Suomessa hoidetaan vuosittain noin 105 000 pelastustehtävää (Pronto). Näistä päätoiminen henkilöstö suorittaa noin 55 % ja sopimuspalokunnat noin 45 %. Sopimuspalokunnat huolehtivat Suomen pinta-alasta noin 90 % ja loput 10 % pinta-alallisesti katsottuna kuuluu ainoastaan päätoimisen henkilöstön huolehdittavaksi. (Pelastustoimi a.) Kuvassa 4 on havainnollistettu kaavion avulla pelastustoimintaa.

Kuva 4. Pelastustoimintaa kuvaava kaavio (Pietilä ja Salmenoja 2023 mukailien Palo- ja pelastus-sanasto, TSK 33, 2006).

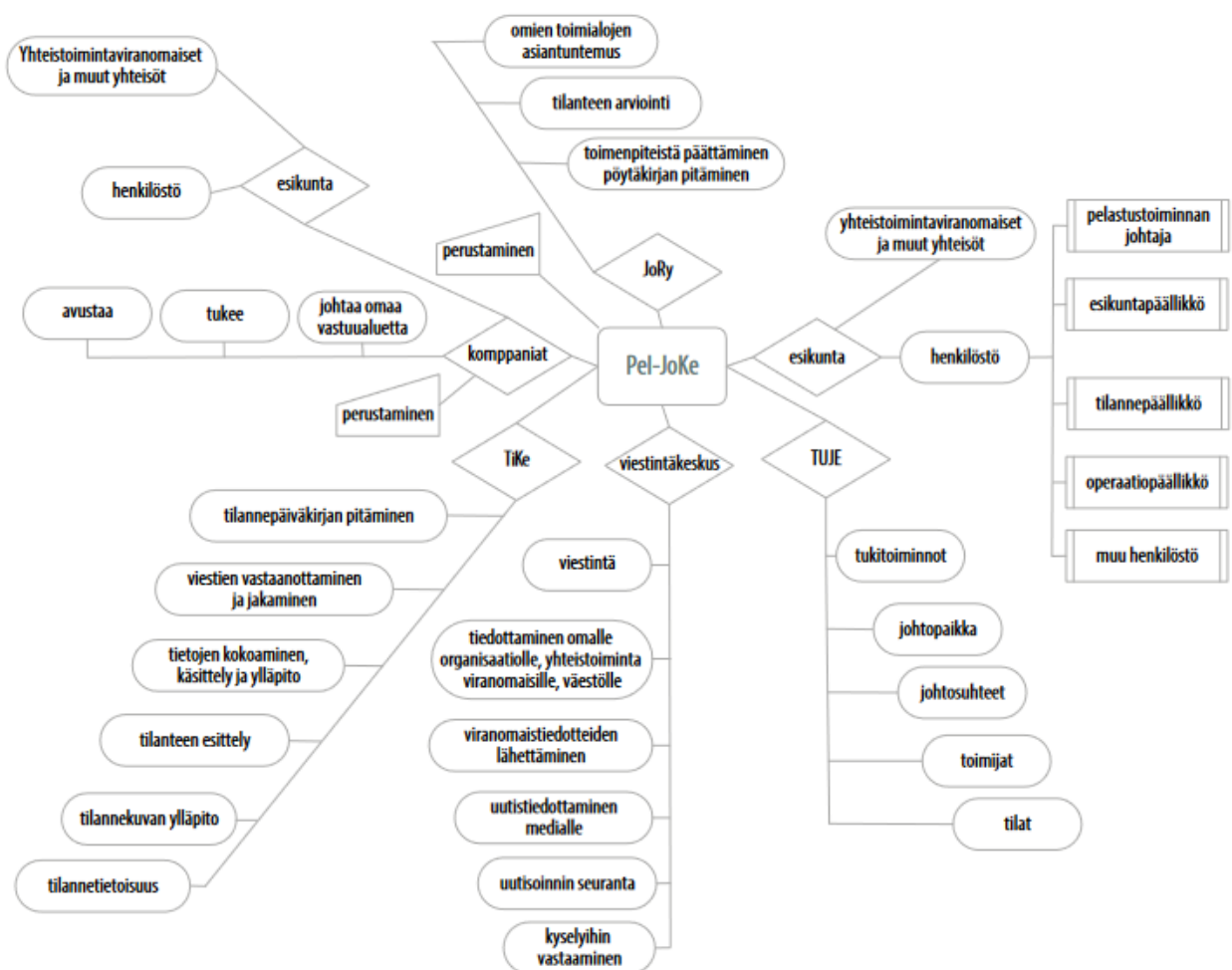
Suomessa pelastustoimintaan osallistuvat pelastuslaitosten henkilöstön lisäksi sopimuspalokunnat, tehdaspalokunnat sekä sotilaspalokunnat, jotka ovat tehneet sopimuksen pelastustoimintaan osallistumisesta hyvinvointialueen kanssa. Ympäri vuorokautisesti valmiudessa olevia päätoimisia paloasemia on noin 90. Lisäksi Suomessa on noin 730 palasemaa, jotka kuuluvat muiden pelastustoimintaan osallistuvien yhteisöjen tai yritysten omistukseen. Päätoimisesti pelastustoiminnassa mukana olevia on noin 4000 ja sopimuspalokuntalaisia noin 14 600. (Pelastustoimi b.)

Pelastustoiminnassa käytetään erikokoisia ja erilaisia muodostelmia. Näitä muodostelmia ovat yksikkö, pelastusryhmä, pelastusjoukkue, pelastuskomppania sekä pelastusyhtymä (Sisäasiainministeriö 2012, 8). Nämä käsitteet on avattu tämän työn alussa. Pelastusyksikköä lukuun ottamatta, kaikilla muilla muodostelmilla tulee olla johtaja. Mikäli yksikössä ei ole johtajaa, toimitaan pelastuslaitoksen johtamisohjeen mukaan sen osalta, kuka vastaa yksikön toiminnasta (Sisäministeriö 2021). Näin ollen pelastustoimintaa johdetaan Suomessa usealta eri tasolta, joita ovat pelastusryhmän johtaminen, pelastusjoukkueen johtaminen, pelastuskomppanian johtaminen sekä pelastusyhtymän johtaminen. Eri johtamistasojen toimenkuvaa käsitellään tarkemmin tämän työn 5.4 luvussa. Kuvassa 5 on havainnollistettu eri pelastusmuodostelmia kaavion avulla.

Kuva 5. Pelastusmuodostelmia kuvaava kaavio (Pietilä ja Salmenoja 2023 mukailien Palo- ja pelastussanasto, TSK33, 2006).

Kuvassa 6 on miellekartta, jolla havainnollistetaan pelastuslaitoksen johtokeskuksen tehtävänkuvaa. Tähän kaavioon on määritelty yksittäisten suoritettavien tehtävien tarkkuudella toimet, joista johtokeskuksen tulee selviytyä tehtävän aikana. Kuvan tarkoituksena on havainnollistaa eroa, joka on kahden eri ääripäistä olevan johtamistason välillä. Vertailua tehdään johtamistasolla ensimmäisenä olevaan pelastusryhmänjohtajaan. Pelastusryhmänjohtaja johtaa pääsääntöisesti korkeintaan kahta pelastusryhmää, tehtävän kesto on lyhyt, huollon tarve on vähäinen, tehtävä tai onnettomuus on selkeä ja yksinkertainen sekä viranomaisyhteistyötä on vähän tai ei lainkaan (Sisäministeriö 2018, 19).

Kuva 6. Pelastuslaitoksen johtokeskukseen liittyvät toiminnot (Sisäministeriö 2018, 56).

Suomessa ja varmasti myös maailmalla digitalisaatio tarjoaa useita mahdollisuuksia pelastustoiminnan johtamiseen. Seuraavassa on lueteltuna muutamia esimerkkejä digitalisaation mahdollistamiin toimintoihin:

- Reaaliaikainen tilannekuvan seuranta; Digitaalisten järjestelmien avulla on mahdollista seurata reaaliaikaisesti tapahtumien kulkua ja tilanteen kehittymistä. Esimerkiksi erilaiset kamerajärjestelmät välittävät tietoa pelastustoiminnan johto- ja tilannekeskuksiin ja antavat tarkkaa tietoa tilanteesta etäyhteyksien päähän.
- Viestintä ja tiedonkulkua; Digitaalisten viestintävälineiden avulla on mahdollista nopeuttaa tiedonkulkua ja vähentää virheitä. Esimerkiksi erilaisten tilannepäiväkirjojen käyttäminen useasta eri paikasta samanaikaisesti helpottaa tärkeiden tietojen ylös kirjaamista.
- Analytiikka ja ennustaminen; Erilaiset digitaaliset järjestelmät keräävät ja analysoivat jatkuvasti suuria määriä tietoa eri lähteistä. Näiden tietojen hyödyntäminen voi auttaa ennakoimaan tulevia tilanteita ja antaa parempaa tietoa päätöksenteon tueksi.
- Koulutus ja simulaatiot; Digitaaliset simulaatiot auttavat koulutuksessa ja harjoittelussa. Virtuaaliodellisuus ja pelien kaltaiset sovellukset tarjoavat realistisia tilanteita, joissa pelastushenkilöstö voi harjoitella toimintaansa ja kehittää taitojaan.

Kaiken kaikkiaan digitalisaatio parantaa pelastustoiminnan tehokkuutta, nopeuttaa tiedonkulkua ja auttaa henkilöstöä tekemään parempia päätöksiä.

5.3 Koulutusjärjestelmä ja -vaatimukset

Suomessa valtio huolehtii pelastustoimen ammatillisesta koulutuksesta (Pelastuslaki 379/2011 55 §). Vastuu pelastusalan päätoimisen alipäällystön ja päällystön tutkintoon johtavasta koulutuksesta ja opetussuunnitelmien laadinnasta on. Pelastusalan päällystötutkinnon (AMK) tutkinnonanto-oikeus on Poliisiammattikorkeakoululla, joka Pelastusopiston kanssa yhteistyössä osallistuu päällystötutkinnon opetussuunnitelman valmisteluun. Pelastusopiston tehtävänä on vastata myös sopimuspalokunnan henkilöstön opetussuunnitelmien valmistelusta, ylläpidosta ja kehittämisestä. (Laki Pelastusopistosta 607/2006, 2, 12 ja 16 §.)

Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmä on kattava ja nousujohteisesti suunniteltu. Järjestelmä koostuu miehistön ja alipäällystön alueellisesti toteutettavien perus- ja erikoisosaamiseen tähtäävistä kursseista. Sopimushenkilöstön päällystökoulutuksen järjestämisestä vastaa Pelastusopisto (Pelastusopisto 2022 a).

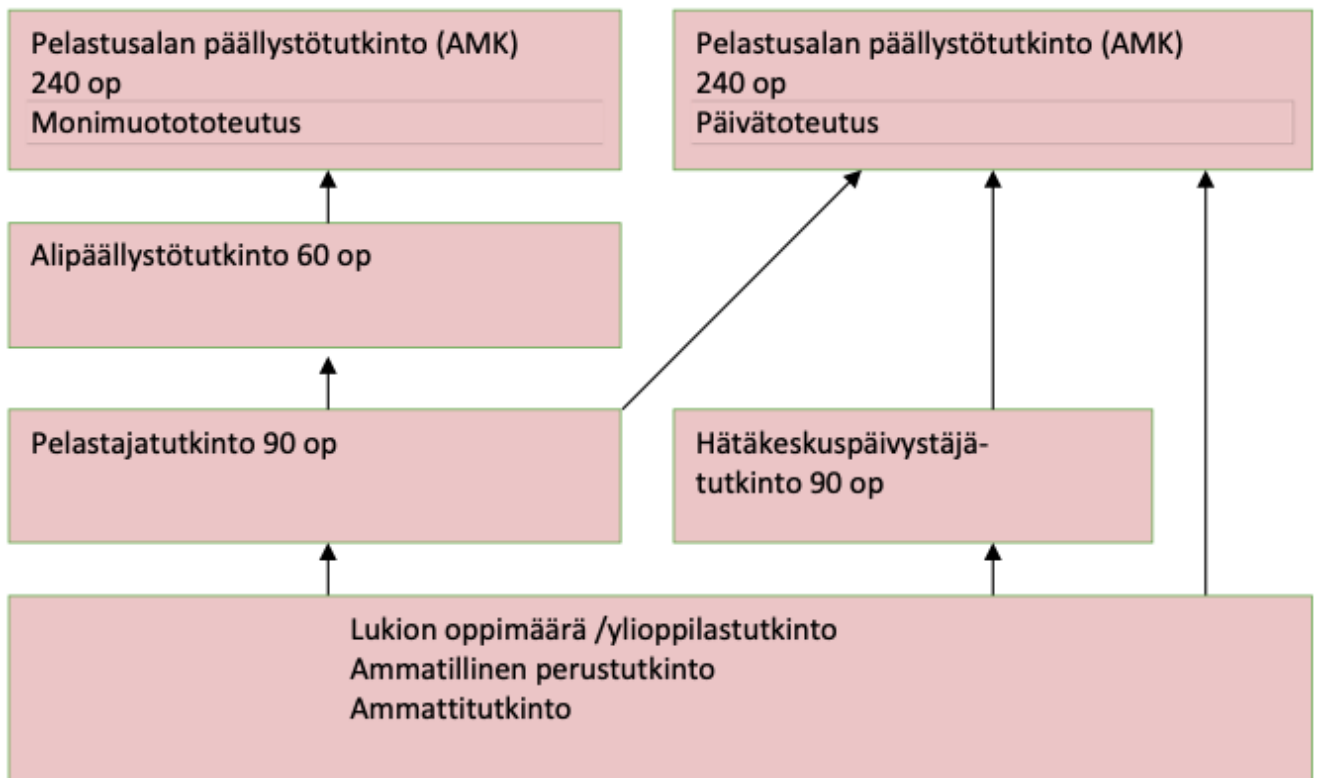
Sopimushenkilöstökoulutusjärjestelmän koulutukset ja kurssit 2022

Kuva 7. Sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmää kuvaava kaavio (Pelastusopisto, 2022 a).

Kuvassa 7 on kuvattu Pelastusopiston järjestämän sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmää kuuluvat kurssit. Suunnitteilla on kuvattujen lisäksi muun muassa erilaisia täydennyskoulutuksia sekä miehistölle että ryhmänjohtajille. Näistä erityisesti mainittakoon ryhmänjohtajille suunnattu tilannepaikanjohtamiskurssi, jonka avulla saadaan syvennettyä sopimuspalokuntien ryhmänjohtajakoulutuksen suorittaneiden osaamista isomprien muodostelmien johtamisen osalta. Pelastusopisto järjestää vastaavien kouluttajien koulutuksien lisäksi sopimushenkilöstön päällystökoulutuksen, muut kurssit järjestävät alueellisesti pelastuslaitokset. (Pelastusopisto 2022 a, 20.)

Kuvassa 8 kuvattu pelastusalan ammatillinen koulutusjärjestelmä. Ennen Pelastusopistoon tutkintoon johtavaan koulutukseen hakeutumista tulee hakijalla olla suoritettuna ylioppilastutkinto tai ammatillinen perustutkinto. Pelastusopistolla järjestetään 90 opintopisteen laajuinen pelastajatutkinto, jonka suorittamisen jälkeen henkilöllä on pätevyys toimia pelastusalalla miehistötehtävissä. (Pelastusopisto 2021 a, 4.) Pelastajatutkinnon suorittanut henkilö voi toimia sopimuspalokuntatoiminnassa ryhmänjohtajana (Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 7 §). Vastaavan koulutuksen voi suorittaa myös Helsingin pelastuskoulussa. Pelastajatutkinnon suorittanut henkilö voi hakeutua alipäällystökoulutukseen, jonka laajuus on 60 opintopistettä. Alipäällystötutkinnon suorittaneen henkilön keskeiset työtehtävät ovat työvuoron esihenkilönä toimiminen sekä pelastustoiminnan johtaminen ryhmälähdön pelastustehtävissä. (Pelastusopisto 2022 b, 4.) Lisäksi alipäällystötutkinnon suorittanut henkilö voi toimia sopimuspalokunnan päällikkönä (Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 7 §).

Kuva 8. Pelastusopiston tutkintotavoitteisen koulutuksen järjestelmä (Pelastusopisto 2022 b, 13).

Pelastusalan päällystötutkinnon voi suorittaa kahdella tavalla. Ensimmäinen vaihtoehto on tarkoitettu henkilöille, jotka ovat suorittaneet aiemmin sekä pelastaja- että alipäällystötutkinnon. Tässä tapauksessa tutkinnon sisältö on sama kuin jäljempänä kerrotun tutkinnon, mutta toteutustapa on monimuotoinen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että pelastusalan päällystötutkinto suoritetaan työnteon ohessa, isoimpana erona päivätoteutuksena järjestettävään tutkintoon ollessa johtamis- harjoitteiden sekä perusopintojen suorittamistavan keventyminen. (Pelastusopisto 2021 b, 5.)

Päivätoteutuksena järjestettävä tutkinto on tarkoitettu kaikille, jotka ovat aiemmin suorittaneet vähintään ylioppilastutkinnon tai ammattitutkinnon. Pelastusalan päällystötutkinto on ammattikorkeakoulututkinto, jonka myöntää Poliisiammattikorkeakoulu opetuksen järjestämisvastuun ollessa kuitenkin Pelastusopistolla. Tutkinnon laajuus on 240 opintopistettä. (Pelastusopisto 2021 b, 5.)

5.4 Johtamisjärjestelmä

Hutun (2018, 32) mukaan pelastustoiminnan johtamisessa kaikilla tasoilla pyritään hyödyntämään Pelastusopiston määrittelemiä taktisia yleisperiaatteita. Taktisten yleisperiaatteiden mukaisesti toimiessa pelastustoiminta pysyy jäsennehtynä sekä johdonmukaisena ja toiminnan pääpainopiste ohjautuu oikeanlaisiin asioihin oikeassa järjestyksessä. Taktiset yleisperiaatteet ovat seuraavanlaiset:

1. Pelasta
2. Torju suurin uhka
3. Luo painopiste
4. Käytä olosuhteita hyväksi
5. Huolehdi jatkuvuudesta
6. Tiedustele jatkuvasti
7. Ennakoi
8. Johda aktiivisesti

Taktisia yleisperiaatteita hyödyntämällä jokaisella johtamistasolla työskentelevän henkilön johtamistoiminta pysyy johdonmukaisena taktiikan osalta. Jokainen onnettomuustilanne on erilainen ja omaa omanlaisensa haasteet, mutta niissä toimimiseen pätee kuitenkin sama toimintatapa jokaisella kerralla.

Pelastuslaissa (379/2011, 34 §) kerrotaan, että pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen. Suomessa on useita eri johtamistasoja, joilta eri osa-alueita pelastustoimintaan liittyen johdetaan, yleisjohtovastuun kuuluessa lain mukaan pelastusviranomaiselle. Erilaiset johtamistasot ovat pelastusryhmän johtaja, pelastusjoukkueen johtaja, pelastuskomppanian johtaja sekä pelastusyhtymän johtaja. (Sisäasiainministeriö 2012, 5.)

Pelastusryhmä koostuu ajoneuvon ja kaluston lisäksi johtajasta sekä vähintään kolmesta henkilöstä. Pelastusryhmät hoitavat itsenäisesti pienistä onnettomuuksista aiheutuneita hälytystehtäviä, joiden hoitamiseen yhden tai kahden pelastusryhmän resurssit ovat riittävät. Pelastusjoukkue koostuu vähintään kahdesta pelastusryhmästä, joka sisältää tarvittavan kaluston ja ajoneuvot sekä lisäksi johtajasta. Pelastusjoukkueet hoitavat pääsääntöisesti keskisuuria pelastustoimen tehtäviä, kuten omakotitalojen rakennuspalojen sammuttamista sekä vesipelastustehtäviä. (Sisäasiainministeriö 2012, 9.)

Pelastuskomppania sisältää johtajan ja esikunnan lisäksi vähintään kaksi pelastusjoukkuetta. Pelastuskomppania hoitaa pääsääntöisesti suuria pelastustoimen tehtäviä, kuten suurien teollisuusrakennusten rakennuspalojen sammuttamista. Pelastusyhtymä rakentuu silloin, kun vähintään kaksi pelastuskomppaniaa on toiminnassa. Tällaisia tilanteita ovat poikkeuksellisen suuret suuronnettomuudet tai useat päällekkäiset suuret tehtävät. (Sisäasiainministeriö 2012, 9.)

Taulukossa 1 on taulukon muodossa käsiteltynä eri johtamistasojen ja pelastusmuodostelmien toimintaa. Taulukossa on jokaiselle johtamistasolle määriteltynä tehtävätyypit, johtopaikan sijainnit sekä johtamistasoon vaadittava koulutustaso.

Taulukko 1. Taulukossa on esitelty eri johtamistasojen osalta keskeisiä määritelmiä toimintaan (Sisäministeriö 2018, 58).

Liite 6. Pelastustoiminnan johtamistasot -matriisi

Muodostelma	Johtamistaso	Johdettavat resurssit	Tehtävä	Johtopaikka	Pelastustoiminnan johtajan kelpoisuus	Tilannepaikan johtajan kelpoisuus	Viranomaisyhteistyötoiminta	SM
Ryhmä	Tekninen johtamistaso	1-2 pelastusryhmää	<ul style="list-style-type: none"> Lyhytkestoinen (joitakin tunteja) Huollon tarve vähäinen Yksinkertainen, selkeä tehtävä tai onnettomuus 	<p>Onnettomuusalueella</p> <p>Etäjohtamisessa pelastusviranomainen, esim. päivystävä palomestari, toimii johtokeskuksessa, tilannekeskuksessa tai muussa tarkoituksenmukaisessa johtopaikassa</p>	<p>Alipäällystökoulutuksen omaava pelastusviranomainen esim. paloesimies</p> <p>Tilapäisesti: miehistökoulutuksen omaava pelastusviranomainen, esim. palomies</p>	Pelastusviranomainen, esim. palomies	Ei lainkaan tai hyvin vähän viranomaisyhteistyötä	Seurauksista riippuen tieto päivystäjälle
Joukkue / Komppania	Taktinen johtamistaso	1 pelastusjoukkue / 3-5 pelastusryhmää	<ul style="list-style-type: none"> Lyhytkestoinen (alle 6 h) Huollon tarve rajallinen Ryhmien vastuualueiden jako mahdollinen 	<ul style="list-style-type: none"> Onnettomuusalueella Etäjohtamisessa tarkoituksenmukaisessa johtopaikassa 	<ul style="list-style-type: none"> Päällystökoulutuksen omaava pelastusviranomainen Jatkokoulutettu* alipäällystökoulutettu pelastusviranomainen Tilapäisesti alipäällystökoulutuksen omaava pelastusviranomainen 	<ul style="list-style-type: none"> Alipäällystö- tai päällystö koulutuksen omaava pelastusviranomainen Nimetty jatkokoulutettu* palomies Nimetty jatkokoulutettu* yksikönjohtajakoulutuksen omaava sopimuspalokunnan yksikönjohtaja, siihen saakka kun toimivaltainen pelastusviranomainen ottaa toiminnan johtakseen. 	Ennalta suunniteltua yhteistoimintaa muiden viranomaisten kanssa	Seurauksista riippuen tieto päivystäjälle
		1 pelastuskomppania	<ul style="list-style-type: none"> Enintään vuorokauden kesto Voi edellyttää huolto- toiminta-alueella Joukkuiden vastuualueiden jako mahdollinen 	Tarkoituksenmukainen johtopaikka, kuten johtauto, -keskus tai tilannekeskus	Päällystökoulutuksen omaava pelastusviranomainen, joka on osallistunut riittävään määrään harjoituksia ja suorittanut osaamisen kartoituksen	<ul style="list-style-type: none"> Päällystökoulutuksen omaava pelastusviranomainen Alipäällystökoulutuksen omaava jatkokoulutettu* pelastusviranomainen 	Tehdään yhteistyötä muiden viranomaisten ja tahojen kanssa, toimitaan mahdollisesti yleisjohtajana	
Yhtymä	Strateginen johtamistaso	Pelastusyhtymä tai useita yhtymiä	<ul style="list-style-type: none"> Pitkäkestoinen, päivistä viikkoihin Laajamittainen huollon tarve toiminta-alueella ja sen ulkopuolella Kaksi tai useampia taktisen johtamistason vastuualueita 	Tarkoituksenmukainen johtokeskus	Nimetty jatkokoulutettu** päällystökoulutuksen omaava päällystöpäivystävä, joka on osallistunut riittävään määrään harjoituksia sekä suorittanut osaamisen kartoituksen. Johtamista avustaa yleensä johtokeskushenkilöstö.	Päällystökoulutuksen omaava pelastusviranomainen	Laajaa moniviranomaisyhteistyötä, toimitaan mahdollisesti yleisjohtajana	<ul style="list-style-type: none"> Tieto päivystäjälle SM päättää mahdollisesta kansainvälisen avun lähettämisestä
	Normatiivinen johtamistaso***		<ul style="list-style-type: none"> Toiminta on erittäin pitkäkestoista Voi edellyttää valtiotason toimenpiteitä rahoituksen kohdentamisen osalta Voi edellyttää lainsäädäntömuutoksia tai asetusten antamista 				Erittäin laajaa moniviranomaisyhteistyötä	<ul style="list-style-type: none"> Tieto päivystäjälle SM päättää mahdollisesta kansainvälisen avun vastaanottamisesta

* Jatkokoulutus voisi pitää sisällään esim. seuraavankaltaisia kokonaisuuksia: Johtamisprosessi, PTJ toimivaltuudet ja tiedonsaantioikeudet, Onnettomuuksien ominaispiirteet, Viestiliikenneohje, Tilannekuva jne.
 ** Jatkokoulutuksen sisältöä määritellään myöhemmin
 *** Normatiivinen johtamistaso voi tukea edellistä johtamistasoa esim. tilanteissa, joissa johtovastuu vaihtuu tai tehtävän kesto hyvin pitkä tms.

5.5 Suorituskyky

Suorituskyvyllä tarkoitetaan tietyn tehtävän suoriutumiseen vaadittavaa kykyä. Suorituskykyä voidaan määritellä kokonaisuuksille, yksittäisiin tehtäviin sekä henkilöihin. (Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto 2018, 63.) Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto on vuonna 2018 laatinut julkaisun Pelastuslaitosten prosessit, jossa on määritelty tarkemmin pelastustoimen suorituskykyvaatimusten perustaa. Julkaisussa suorituskyky on jaettu neljään osa-alueeseen, joita kuvaa kuva 9. Julkaisussa on kartoitettu ensin tehtävät, joista pelastuslaitoksien tulee selvittää. Nämä tehtävät perustuvat pääosin lainsäädäntöön. Pelastuslaitosten tehtävät on kuvattu aiemmin tässä opinnäytetyössä.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa pohja valtakunnallisille määrittelyille, joka koskee yksittäisen henkilön suorituskykyvaatimuksia pelastustoiminnan johtamisen näkökulmasta katsottuna. Hyödynsimme suunnittelutyössämme aiemmin määriteltyjä suorituskykyvaatimuksia ja ennen kaikkea tietoa siitä, miten erilaisia tähän mennessä määriteltyjä suorituskykyvaatimuksia on perusteltu. Suorituskykyä määriteltäessä on ensin valittava tehtävä, johon suorituskykyä vaaditaan. Tämän jälkeen määritellään itse suorituskykyvaatimus, minkä jälkeen on varmistettava siitä, että suorituskykyvaatimus on perusteltu riittävästi. (Sisäministeriö 2018, 64.) Kuvassa 9 on pelastuslaitosten kumppanuusverkoston laatima pelastustoiminnan suorituskykyjen osa-alueita kuvaava kaavio.

Kuva 9. Pelastustoiminnan suorituskyvyn osa-alueet (Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto 2018, 63).

Sisäministeriö on laatinut julkaisun pelastustoiminnan suorituskykyvaatimuksista vuonna 2022. Siinä on tuotettu pelastustoiminnan tehtävien valtakunnalliset, alueelliset ja hyvinvointialueen tason suorituskykyvaatimukset. (Sisäministeriö 2022, 3.) Hankkeen tarkoituksena on ollut muun muassa selvittää pelastustoiminnan suorituskyvyn ja suorituskykyvaatimusten poikkeamat valtakunnallisella tasolla, laatia suunnitteluperusteet valtakunnallisten suorituskykyvaatimusten määrittelyä varten ja määrittää kyseiset suorituskykyvaatimukset. Hankkeen työryhmä on kuvannut, että suorituskykyvaatimusten määrittely tehdään toimintaympäristön analyysissä tunnistetuille tehtävätyypeille. Tarkoituksena on ollut saada yhdenmukaistettua pelastustoimintaa ja sen organisoimista valtakunnan tasolla. (Sisäministeriö 2022, 13.) Taulukossa 2 on kuvattu opinnäytetyön liitteinä olevien suorituskykyjen määrittelyssä käytetty tavoitetaksonomia.

Taulukko 2. Taulukossa on esitelty opinnäytetyössä käytettävä suorituskyykyjen tavoitetaksonomia (Pietilä ja Salmenoja 2023 mukailten Pääesikunta 2006, 17).

TAVOITETASOT			
TIETÄÄ	TUNTEE	OSAA	HALLITSEE
Pelastusryhmän tai pelastusjoukkueen johtaja tietää vaadittavan asian ja/ tai kykenee tekemään tai johtamaan yksinkertaisia tietoja ja taitoja vaativan suorituksen.	Pelastusryhmän tai pelastusjoukkueen johtaja tuntee vaadittavan asian sekä kykenee tekemään tai johtamaan yksinkertaisia tietoja ja taitoja vaativan suorituksen.	Pelastusryhmän johtaja tai pelastusjoukkueen johtaja kykenee tekemään tai johtamaan kokonaissuorituksen, johon vaaditaan tietojen ja taitojen yhdistämistä.	Pelastusryhmän johtaja tai pelastusjoukkueen johtaja kykenee soveltamaan ja yhdistelemään opittuja tietoja ja taitoja ympäristön muuttuvien vaatimusten mukaisesti.

Suorituskyvyt ovat pitkälti myös tavoitteiden asettelua. Tavoitteiden asettelussa on hyvä käyttää jonkinlaista tavoitetaksonomiaa, joka jäsentää vaadittavat suorituskyyvyt paremmin ymmärrettävään muotoon. Valitsimme opinnäytetyössämme neliportaisen tavoitetaksonomian, joka mukailee aiemmin myös Suomen Puolustusvoimien käyttämiä tavoitetasoja. Suorituskyykyjen tavoitetasot ovat tietää, tuntee, osaa ja hallitsee (Pääesikunta 2006, 17).

6 PELASTUSTOIMINTA ULKOMAILLA

Pelastustoiminta ulkomailta vaihtelee hyvin paljon eri maiden välillä. Monissa maissa on kehitetty omat järjestelmänsä ja toimintamallinsa pelastustoiminnan toteuttamiseksi. Useissa maissa pelastustoiminta ei ole läheskään niin kehittyntä ja organisoitua kuin Suomessa, mutta isona yhteisenä asiana on Euroopassa käytössä oleva yhteinen hätänumero 112, johon soittamalla saa yhteyden paikallisiin pelastusviranomaisiin.

Tähän opinnäytetyöhön otettiin vertailuun Ranskan pelastustoimi siitä syystä, että tämän luvun lukiemalla lukija saa käsityksen, kuinka pelastustoimi on järjestetty isossa maassa. Lisäksi tässä luvussa kerrotaan, kuinka Ranskan pelastustoimintaan osallistuvien henkilöiden koulutus on järjestetty, jotta lukija voi verrata Suomen koulutusjärjestelmän eroja. Tarkoitus on luoda ajattelumalleja siihen, kuinka Suomea uhkaavaa pelastajapulaa saataisiin mahdollisesti helpotettua. Luvussa 5 on kuvattu Suomen pelastusalan koulutusjärjestelmä ja tässä luvussa kuvataan Ranskan pelastusalan koulutusjärjestelmä.

6.1 Haastattelu

Osana opinnäytetyötä päätimme ottaa selvää, kuinka suuressa Euroopan valtiossa, Ranskassa, järjestetään pelastustoiminta. Tiesimme valmiiksi, että Ranskassa isojen kaupunkien pelastustoiminnasta vastaa puolustusvoimat eli valtio. Ranska on Euroopan suurin maa, ja sen pinta-ala on yli 633 neliökilometriä. Maan asukasluku on lähes 68 miljoonaa henkilöä. (Elämä EU:ssa.)

Suomessa pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi vuoden 2023 alusta hyvinvointialueille. Uudistuksen myötä pelastustoimessa vahvistui valtion strateginen ohjaus. Tämän ohjauksen vahvistumisen tarkoituksena on taata aiempaa yhdenmukaisemmat palvelut eri puolilla Suomea ja kehittää sitä entistä enemmän valtakunnallisesti. (Pelastustoimi.)

Otimme tarkkaan selvitykseen Ranskan pelastustoiminnan järjestelyt. Voitaneen spekuloida sillä, onko tulevaisuudessa Suomessakin pelastustoiminta järjestetty osaltaan täysin valtion omana toimintana. Vaikka suurten kaupunkien pelastustoiminta olisi tulevaisuudessa valtion järjestämää, uskomme, että sopimuspalokuntien rooli pysyy vahvana ja merkittävänä osana Suomen pelastustoimintaa. Tästä syystä opinnäytetyössämme tarkastellaan pelastusryhmänjohtajan osaamisvaatimuksia sopimuspalokuntienkin osalta.

Otimme yhteyden nykyisin Suomessa Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitoksella pelastajana työskentelevään henkilöön. Hän on kotoisin Ranskasta ja suorittanut ensimmäisen pelastusalan tutkintonsa siellä. Hän on työskennellyt Ranskassa (2007–2021) pelastajan työtehtävissä ennen muuttamista Suomeen. Saimme henkilön suostumaan haastatteluun, jonka tarkoituksena oli selvittää Ranskan pelastustoimen ja sen johtamisen järjestelyt ja toimintatavat. Lähetimme haastateltavalle

henkilölle ennalta laaditut kysymykset ennen kuin haastattelimme häntä. Näin henkilö pääsi valmistautumaan tarvittavalla tasolla haastatteluun etukäteen.

- Kuinka Ranskan pelastustoimi on järjestetty? Kuka vastaa pelastustoimen järjestämisestä?
- Minkälaisia pelastusmuodostelmia Ranskassa on käytössä? Miten eri tehtävätyyppien vasteteet muodostuvat?
- Kuinka paljon Ranskan pelastustoimella on tehtäviä vuosittain? Miten tehtävät jakaantuvat pelastusmuodostelmittain? Kuinka monta liikenneonnettomuutta, rakennuspaloa ja vaarallisten aineiden onnettomuutta vuosittain?
- Minkälaisia johtamistasoja Ranskassa on käytössä?
- Käytetäänkö Ranskassa tilanne- ja johtokeskuksia osana pelastustoimintaa? Mitkä ovat näissä työskentelevien henkilöiden koulutus- ja osaamisvaatimukset?
- Kuka johtaa pelastustoimintaa, eri tehtävissä?
- Minkälainen on Ranskan pelastustoimen koulutusjärjestelmä ja mitkä ovat henkilöstön koulutusvaatimukset?
- Miten henkilöstön osaamista seurataan uran aikana (osaamiskartoitus)?
- Minkälaiset ovat ranskan työaikajärjestelyt henkilöstöryhmittäin?

6.2 Ranskan pelastustoimi

Ranskan pelastustoimen järjestämisvastuu on jaettu kahden eri hallinnonalan alaisuuteen. Ranskan kahden suurimman kaupungin (Pariisi, Marseille) pelastustoiminnan järjestämisestä vastaa puolustusministeriö ja muiden alueiden pelastustoimen järjestämisestä puolestaan vastaa sisäministeriö. Lisäksi yksityiset toimijat tuottavat pelastustoimen palveluita esimerkiksi teollisuudessa. (Palomies Martin Pousse, sähköpostiviesti 20.2.2023.)

Ranskan puolustusministeriön alaisuudessa toimivat

- **BSPP** Brigade des Sapeurs-Pompiers de Paris (Pariisi ja Pariisin esikaupunkialue, henkilöstö 8500 palomiestä)
- **BMPM** Bataillon des Marins Pompiers de Marseille (henkilöstö 2520 palomiestä).

Ranskan sisäministeriön alaisuudessa toimii:

- **SDIS** Services Départementaux d'Incendie et de Secours (operatiivinen henkilöstö yhteensä 252 700, joista vapaaehtoisia 78 %:a ja päätoimisia 17 %, 20 % pelastustoimen operatiivisesta henkilöstöstä on naisia)

Ranskan sisäministeriön alaisuudessa olevat alueet on jaettu omiin hallinnollisiin alueisiinsa, jotka ovat lisäksi jaettu suomalaisten ymmärtämissä pelastuslaitosalueiksi. Ranskalla pelastuslaitosalueita on yhteensä 100 kappaletta, joista 96 kappaletta sijaitsee Ranskassa ja 4 kappaletta Ranskan hallinnoimilla alueilla. (Palomies Martin Pousse, sähköpostiviesti 20.2.2023.)

Ranskan pelastustoimella oli vuonna 2022 yhteensä 4 680 900 pelastustoimen tehtävää. Tehtävät jakaantuivat eri toimijoiden kesken seuraavasti: 4 086 718 (SDIS), 463 851 (BSPP), 130 306 (BMPM). (Palomies Martin Pousse, sähköpostiviesti 20.2.2023.)

Tehtävät jakaantuivat Ranskan tehtäväluokituksen mukaan seuraavasti:

- ensivastetehtävät: 4 055 900 kpl
- liikenneonnettomuudet: 288 300 kpl
- tulipalot: 254 200 kpl
- tekniset riskit (vuodot, kaasun hajut, sähköön liittyvät tehtävät): 53 500 kpl
- muut tehtävät: 317 400 kpl.

6.2.1 Pelastustoiminnan johtaminen Ranskassa

Ranskassa pelastustoimen tehtävillä työskentelevien henkilöiden organisaatorakenne koostuu yhteensä kuudesta portaasta ja viidestä eri johtamistasosta. Ranskan ja Suomen pelastusmuodostelmien määritelmät poikkeavat toisistaan, niitä ei näin ollen voi verrata täysin keskenään. Jokaisella pelastustoimen tehtävällä on vähintään yksi yksikönjohtaja (Chef d'agrés) ja hänen lisäkseen yksi tai kaksi miehistön jäsentä. (Palomies Martin Pousse, sähköpostiviesti 20.2.2023.)

- Ensimmäisellä johtamistasolla yksikönjohtaja (Chef d'équipe) johtaa kahden henkilön muodostamaa pelastusyksikköä (vrt. suomalainen yksikön vanhin, esimerkiksi kärkiyksikössä).
- Toisella tasolla yksikönjohtaja (Chef d'agrés) johtaa muodostelmaa, joka muodostuu yhdestä tai kahdesta pelastusyksiköstä (vrt. suomalainen ryhmänjohtaja).
- Kolmannella johtamistasolla ryhmänjohtaja (Chef de Groupe) johtaa muodostelmaa, johon on hälytetty yli kolme yksikköä (vrt. suomalainen joukkueenjohtaja).

- Neljännellä johtamistasolla johtaja johtaa useita ryhmiä (vrt. suomalainen kompanianjohtaja).
- Viidennellä johtamistasolla johtaja johtaa useita komppanioita (vrt. suomalainen yhtymänjohtaja).

Pelastustoiminnan johtamista tarvittaessa tukee erikseen miehitettävä tilannekeskus (CODIS Centre Opérationnel Départemental d'Incendie et de Secours). Päälystöviranhaltijat ovat valmiudessa miehittämään tilannekeskuksen 24/7. (Palomies Martin Pousse, sähköpostiviesti 20.2.2023.)

6.2.2 Ranskan pelastustoimen koulutusjärjestelmä (SDIS)

Yleisesti ottaen päätoimisen pelastushenkilöstön peruskoulutusjärjestelmä on hyvin erilainen kuin Suomessa. Ranskassa ei ole olemassa Pelastusopistoa tai Helsingin pelastuskoulua vastaavaa oppilaitosta, joka vastaisi tutkintokoulutuksen järjestämisestä valtakunnallisesti. Sen sijaan jokainen Ranskan pelastuslaitos vastaa oman henkilöstönsä kouluttamisesta. Koulutusjärjestelmä vastaa järjestämistavaltaan enemmän Suomessa käytössä olevaa sopimushenkilöstön alueellista koulutusta. Ranskassa vain päälystöviranhaltijat koulutetaan samassa paikassa Etelä-Ranskassa Aix-en-Provencen kaupungissa. (Palomies Martin Pousse, sähköpostiviesti 20.2.2023.)

Ranskassa päätoimiseksi palomieheksi halutessaan on käytävä läpi valtakunnallinen valikoiva hakuprosessi. Hakuprosessin läpäistyään hakijan tulee etsiä itselleen työnantaja, joka aloittaa uuden työntekijän peruskoulutuksen järjestämisen. Peruskoulutus (Core training) kestää noin neljä kuukautta ja sisältää erilaisia perustaitoja sisältäviä moduuleita. Peruskoulutuksen jälkeen henkilö voi ryhtyä työskentelemään palomiehenä, mutta vain avustavissa tehtävissä. Peruskoulutuksen jälkeen palomies osallistuu säännöllisesti erilaisiin syventäviin koulutuksiin, jotka antavat oikeuksia toimia vaativimmissa tehtävissä. Tyypillisesti peruskoulutuksen läpäissyt työntekijä saa vakituisen viran ensimmäisen vuoden jälkeen. (Palomies Martin Pousse, sähköpostiviesti 20.2.2023.)

Pelastuslaitosten omat koulutusosastot Ranskassa vastaavat henkilöstön osaamisenkartoituksista, pakollisten harjoitusten suoritusten seurannasta sekä täydennyskoulutusten järjestämisestä. Pelastuslaitosten operatiivisen henkilöstön tulee vuosittain suorittaa tietty tuntimäärä kertaavaa koulutusta. Koulutukset ovat jaettu suoritettaviksi työvuorojen ohessa sekä paikallisissa alueellisissa pelastuskouluissa noin kolmen vuoden välein. (Palomies Martin Pousse, sähköpostiviesti 20.2.2023.)

7 SUORITUSKYKYVAATIMUSTEN MÄÄRITTELY

Suorituskykyvaatimusten määrittelyä aloittaessamme linjattiin ensin se, että määrittelyt tehdään sopimuspalokunnan pelastusryhmänjohtajalle, päätoimisen henkilöstön pelastusryhmänjohtajalle sekä joukkueenjohtajalle. Määrittelytyöhön haettiin ohjausta pelastustoimen suorituskykyvaatimustaulukosta. Pääasiallisina lähteinä määrittelytyössä käytettiin Pelastusopiston Rakennuspalon sammutus sekä Tieliikennepelastaminen julkaisuja. Vaarallisten aineiden onnettomuuden osalta viitataan pääasiassa TOKEVA-ohjeistuksiin. Pelastusopiston julkaisema TOKEVA-ohjepaketti on laadittu pelastustoiminnassa käytettäväksi työkaluksi. Kemikaalien ja muiden vaarallisten aineiden torjuntaohjeet on laadittu Palosuojelurahaston ja Pelastusopiston toimesta yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa.

Määrittelytyössä pyrimme rajaamaan suorituskykyvaatimukset oleellisimpiin pelastustoiminnan johtamisessa tarvittaviin suorituskykyihin ja osaamisvaatimuksiin. Määritelmiä luodessa pyrimme pitämään tasapainon, jossa määritelmien tulee olla riittävän kattavat ja tarkat, mutta samaan aikaan myös riittävän laaja-alaiset ja yleiset.

Liitteessä 1 on kuvattu opinnäytetyön osana laaditut valtakunnalliset suorituskykyvaatimukset sopimuspalokunnan ryhmänjohtajan, päätoimisen ryhmänjohtajan sekä joukkueenjohtajan osalta rakennuspalotehtävissä. Liitteessä 2 on laadittuna vastaavat suorituskykyvaatimukset tieliikenneonnettomuustehtävissä sekä liitteessä 3 vaarallisten aineiden onnettomuuksissa.

Liitteissä 1–3 on määritelty onnettomuustyyppikohtaisesti yleiset suorituskykyvaatimukset seuraaviin kategorioihin:

- laki ja säädösperusta
- tekniset apuvälineet ja tietojärjestelmät
- tiedustelu ja tilanneselvitys
- työturvallisuus.

Rakennuspalotehtävissä onnettomuustyyppikohtaisina suorituskykyvaatimuskategorioina on jokaisessa liitteessä toistuvien kategorioiden lisäksi

- rakennus- ja paloturvallisuustekniikka
- sammuttamisen perusteet
- sammutustaktiikka
- sammutustekniikka
- palontutkinta

Tieliikenneonnettomuustehtävissä onnettomuustyyppikohtaisina suorituskykyvaatimuskategorioina on jokaisessa liitteessä toistuvien kategorioiden lisäksi

- ajoneuvotekniikka
- pelastustekniikka.

Vaarallisten aineiden onnettomuustehtävissä onnettomuustyyppikohtaisina suorituskykyvaatimuskategorioina on jokaisessa liitteessä toistuvien kategorioiden lisäksi

- pelastustekniikka
- torjuntataktiikka (Tokeva).

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia pelastusryhmänjohtajan ja pelastusjoukkueenjohtajan suorituskykyvaatimuksista valtakunnallinen määrittely. Heti työn alkuvaiheessa todettiin yhdessä ohjaavien opettajien kanssa, että aihe on liian laaja opinnäytetyöksi. Päädyimme rajaamaan määrittelyiden tekemisen ainoastaan kolmeen eri onnettomuustyyppiin, jotka olivat rakennuspalo, liikenneonnettomuus sekä vaarallisten aineiden onnettomuus. Laadimme näihin onnettomuustyyppihin suorituskykyvaatimukset eritellen sekä sopimuspalokunnan ryhmänjohtajan, päätoimisen henkilöstön ryhmänjohtajan sekä joukkueenjohtajan.

Mielestämme onnistuimme tavoitteessamme ja saimme laadittua kattavat taulukot suorituskykyvaatimuksista sekä pelastusryhmänjohtajalle että pelastusjoukkueenjohtajalle. Uskomme, että sisäministeriö pystyy hyödyntämään näitä laadittuja taulukoita tehdessään valtakunnallista suorituskyky-määrittelyä jokaiselle onnettomuustyyppille erikseen.

8.1 Opinnäytetyöprosessin kulku ja etätyöskentely

Opinnäytetyön tekemisen haasteeksi muodostui aiheen rajaaminen ja lähteeksi sopivien aineistojen selvittämisen hankaluus. Toisaalta voidaan todeta, että tämän takia pääsimme vähintäänkin pintapuolisesti perehtymään paljon lähdeluetteloakin laajempaan materiaaliin. Ilman toimivaa ja sujuvaa pikaviestintävälineiden ja videoneuvotteluohjelmien käyttöä työtä olisi ollut mahdoton saada valmiiksi työskenneltäessä kahdessa eri pisteessä eri puolilla Suomea. Välttämättömän etätyöskentelyn takia, opimme saumattomasti hyödyntämään edellä mainittuja viestintävälineitä opinnäytetyön kirjoittamisessa. Myös ohjaavien opettajien kanssa käydyt ohjauskeskustelut käytiin osittain etäyhteyksillä. Työn edetessä havaitsimme esimerkiksi haastattelun ja sen litteroinnin vievän paljon aikaa. Lisäksi tarvittavien lähteiden löytäminen ja hyödyntäminen oli aluksi haastavaa, mutta lopputulokseen olemme tyytyväisiä.

Prosessin aikana saimme syvennettyä runsaasti edellisen kolmen vuoden päällystötukinnon suorittamisen aikana hankittua osaamista. Selkeästi mielekkäämpi osuus opinnäytetyön tekemisessä oli työn liitteiden eli suorituskykyvaatimusten määrittely. Tämän määrittelytyön aikana jouduimme pohtimaan asioita monelta eri kannalta ja monen eri katsontakannan kautta sekä ottamaan esille itseltään selviäkkin asioita. Määrittelytyön haasteena oli se, että emme olleet aikaisemmin vastaavaa päässeet tekemään. Totesimme kuitenkin määrittelytyötä tehdessämme, että koska aiempia vastaavia määrittelyitä ei ollut tehty, voimme laatia omasta mielestämme riittävän tarkat, mutta kuitenkin tarpeeksi laajat vaatimukset.

8.2 Jatkotutkimusaiheet

Määrittelyitä tehdessämme saimme ohjausta, jossa todettiin, että teknistä ja taktista johtamista ei voi sotkea keskenään. Käytännössä ryhmänjohtajan suorituskykyvaatimuksissa ei voisi olla mitään taktiseen johtamiseen liittyviä vaatimuksia. Mielestämme kuitenkin taktisten valintojen tekeminen kuuluu osaltaan myös ryhmänjohtajan tehtäviin. Pohdittavaksi jääkin, onko sisäministeriön tehtävä omat suorituskykyvaatimuksensa ryhmänjohtajalle, joka toimii tilannepaikanjohtajana, ja siirrettävä valtaosa taktisista vaatimuksista sen lokeron alaisuuteen.

Työntäjän vastuuroolia pohdimme myös määrittelyitä tehdessämme, koska sopimuspalokuntatoiminnassa on monia erilaisia variaatioita Suomessa. Joissain paikoissa työnantajana toimii pelastuslaitos ja joissain sopimuspalokuntayhdistys. Kuvasimme kuitenkin suorituskykymäärittelyihin yleisellä tasolla esimerkiksi työturvallisuudesta huolehtimisen.

Ajoittain suurtakin päänvaivaa suorituskykyjen määrittelyssä aiheuttivat ne valtakunnalliset eroavaisuudet tietyissä asioissa, joiden vuoksi emme voineet laatia määrittelyjä liian yksityiskohtaisesti. Kirjasimme esimerkiksi, että johtamistasosta riippumatta johtajan tulee osata käyttää kahta radiopäätelaitetta yhtäaikaaisesti. Suomessa osalla pelastuslaitoksilla on käytössään pelkkiä tetrapäätelaitteita ja osalla pelastuslaitoksilla puolestaan sekoitettuna tetrapäätelaitteita sekä VHF-radioita.

8.3 Ranskan ja Suomen pelastustoimen vertailu ja siitä muodostuneet havainnot

Opinnäytetyösuunnitelmassa olimme suunnitelleet ottavamme yhteyttä erääseen tämän opinnäytetyön toisen kirjoittajan ystävään, joka työskentelee Pariisissa alipääallystotehtävässä. Opinnäytetyöseminaarissa yleisössä ollut Pelastusopiston opiskelija kertoi Oulussa työskentelevästä ranskalaisesta pelastajasta, jolla on myös aiempi työhistoria ja koulutus Ranskasta. Suunnitelmasta poiketen päätimme vaihtaa haastateltavaa, koska Suomessa työskentelevällä pelastajalla on kokemusta molempien maiden pelastustoimesta. Saimme haastateltavan henkilön yhteystiedot opiskelijakollegalta.

Ranskan ja Suomen pelastustoimen keskinäinen vertailu oli mielenkiintoinen sekä mukavan haasteen tuonut elementti. Jouduimme haastamaan itseämme varsinkin kielellisesti, sillä haastattelukysymykset käännettiin englanniksi ja osa haastattelusta tehtiin englannin kielellä. Haastateltava vastasi kirjallisesti kysymyksiimme, ja hänen vastauksistaan kokosimme Ranskan pelastustoimea käsittelevän kappaleen. Lisäksi kävimme haastateltavan kanssa muutamia puhelinkeskusteluja englanniksi vastausten tarkentamiseksi. Kappaleen kirjoittamisessa pääsimme käyttämään Pelastusopiston englannin kielen opetuksessa hankkimaamme osaamista, varsinkin ammattisanaston osalta.

Pelastusopiston ja Helsingin pelastuskoulun hakijamäärät ovat tällä hetkellä vähintäänkin maltilliset, ja ala tarvitsee tulevina vuosina merkittävän määrän uusia osajia. Ranskassa on käytössä malli, jossa pelastuslaitosalueittain järjestetään pelastajien koulutus. Koulutuksen järjestämistapa on mielenkiintoinen ja toki resursseja vaativa, mutta se pistää väistämättä miettimään, voisiko Suomessa säännöllisesti järjestettävät alueelliset pelastajakurssit olla vastaus hakijamääriin sekä alan kiinnostavuuden lisäämiseen.

Toinen mielenkiintoinen asia Ranskan koulutusjärjestelmässä on se, että pelastajilta edellytetään osallistumista työvuoroissa tapahtuvien koulutuksien lisäksi myös paikallisissa pelastuskouluissa annettavaan kertauskoulutukseen kolmen vuoden välein. Suomessa laki edellyttää, että esimerkiksi pelastajan tulee ylläpitää tehtävien edellyttämiä perustaitoja. Voisiko Suomessa olla käytössä malli, jossa pelastusalan henkilöstö käy ajoittain päivittämässä tietonsa ja taitonsa Pelastusopistolla?

8.4 Lopuksi

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyömme oli mielenkiintoinen ja haastava projekti, josta opimme paljon. Ennen kaikkea saimme kokemuksen tämän kaltaisen laajan työn laatimisesta ja siitä, kuinka tulevaisuudessa vastaavan projektin eteen tullessa lähdemme työskentelyä jaksottamaan.

Kirjat eivät valmistu koskaan, ellei kirjailija tee päätöstä, milloin ne ovat valmiit. Opinnäytetyömme ehkä suurin haaste oli ymmärtää tämä. Usein piti muistuttaa itseämme aiheen rajauksesta ja siitä, että myös pysymme siinä.

LÄHTEET

Elämä EU:ssa. www-sivusto. <https://european-union.europa.eu>. 13.2.2023.

Hätönen, H. 2011. *Osaamiskartoituksesta kehittämiseen II*. Edita Prima Oy. Helsinki.

Huttu, I. 2018. Pelastusryhmän ensitoimenpiteisiin kuuluvat selvitykset sammutustehtävissä. Pelastusopiston julkaisu. Kuopio.

Huttu, I., Ala-Kokko, V., Paloluoma, P., Smura, M., Ronkainen, J., Jämsä, J., Mustonen, A., Meurman, K., Hassinen, M. 2022. Rakennuspalon sammutus. Grano Oy. Kuopio.

International Energy Agency. Net Zero by 2050 – A Roadmap for the Global Energy Sector. www-dokumentti. https://iea.blob.core.windows.net/assets/7ebafc81-74ed-412b-9c60-5cc32c8396e4/NetZeroBy2050-ARoadmapfortheGlobalEnergySector-SummaryforPolicyMakers_CORR.pdf. 23.2.2023.

Karlöf, B. 1995. *Johtamisen käsitteet ja mallit*. Weilin+Göös. Porvoo.

Kuntaliitto. 2021. Väestön ikärakenteen kehitys. www-sivusto. <https://www.kuntaliitto.fi/tietotuotteet-ja-palvelut/analyysit-ja-tietoaineistot/kuntakuvaajat/vaesto>. 23.2.2023.

Laki hätäkeskustoiminnasta 692/2010.

Laki julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta 10/2015.

MPK 2021. *Kouluttajan käsikirja*. PunaMusta Oy. Helsinki.

Mäki, J. 2021. Tieliikennepelastaminen. Grano Oy. Kuopio.

Nissinen, V. 2004. *Syväjohtaminen*. Talentum. Helsinki.

Pelastuslaki 379/2011.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto. 2018. Pelastuslaitosten prosessit-loppuraportti.

Pelastusopisto. Alipäällystön koulutusohjelma 2022 B. www-dokumentti. https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/OPS_AP50-51_hyvaksytty.pdf. 26.2.2023.

Pelastusopisto. Pelastajan koulutusohjelma 2021 A. www-dokumentti. https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/OPS_Pelastaja118-121_hyvaksytty.pdf. 26.2.2023.

Pelastusopisto. Pelastusalan päällystötutkinto (amk) opetussuunnitelma 2021 B. www-dokumentti. https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/OPS_AMKN22_hyvaksytty.pdf. 23.2.2023.

Pelastusopisto. Sopimushenkilöstön opetussuunnitelma 2022 A. www-dokumentti. https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/OPS_Sopimushenkilosto_2022-nettisivuille.pdf. 23.2.2023.

Pelastusopisto. TOKEVA. www-sivusto. <https://tokeva.fi/>

Pelastustoimi. Pelastustoimen järjestäminen siirtyy perustettaville hyvinvointialueille. 2021. www-dokumentti. <https://pelastustoimi.fi/-/1410869/pelastustoimen-jarjestaminen-siirtyy-perustettaville-hyvinvointialueille>. 13.2.2023.

Pelastustoimi B. Pelastustoiminta. www-dokumentti. <https://pelastustoimi.fi/pelastustoimi/pelastustoiminta>. 10.2.2023.

Pelastustoimi A. Pelastustoimen toimijat ja vastuut. www-dokumentti. <https://intermin.fi/pelastustoimi/pelastustoimen-toimijat-ja-vastuut>. 21.2.2023.

Pentikäinen, M. 2009. *Ensiasteleht esimiehenä*. WSOYpro. Helsinki.

PRONTO. 2023. Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmä. prontonet.fi. 11.2.2023.

Puolustusvoimat. Uudistettu johtaja- ja kouluttajakoulutus. www-dokumentti. <https://puolustusvoimat.fi/uudistettu-johtaja-ja-kouluttajakoulutus>. 25.2.2023.

Pääesikunta. 2006. *Kouluttajan opas 2007*. Edita Prima Oy. Helsinki.

Sanastokeskus TSK ry. 2017. Kokonaisturvallisuuden sanasto. Helsinki.

Sanastokeskus TSK ry. 2006. Palo- ja pelastussanasto. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö ja Suomen Palopäällystyöliitto.

Sisäasiainministeriön asetus pelastustoiminnan suunnitelmista 1363/2018.

Sisäministeriö. 2018. Ehdotus pelastustoiminnan johtamisen suunnitteluperusteiden kehittämiseksi. Valtioneuvoston hallintoyksikkö. Helsinki.

Sisäministeriö. 2021. Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa. Helsinki.

Sisäministeriö. 2022. Pelastustoiminnan suorituskykyvaatimukset. Helsinki.

TEPA termipankki. 2023. www-sivusto. <https://termipankki.fi/tepa/fi/>. 11.2.2023.

Tieteen termipankki. www-sivusto. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:geneerinen> 12.3.2023

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011.

LIITE 1: PELASTUSRYHMÄN- JA JOUKKUEENJOHTAJAN SUORITUSKYKYVAATIMUKSET RAKENNUSPALOTEHTÄVÄLLÄ

Sopimuspalokunnan ryhmänjohtaja	Päätoimisen henkilöstön ryhmänjohtaja	Pelastusjoukkueen johtaja
<p>Laki ja säädösperusta:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tietää voimassa olevan ja toimintaansa liittyvien lakien ja asetusten keskeiset sisällöt sekä tuntee omaan toimintaansa vaikuttavat toimivaltasäännökset, vastuut ja velvoitteet. Tiedostaa pelastuslain 41 §:n ja 42 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden. 	<p>Laki ja säädösperusta:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tuntee voimassa olevan ja toimintaansa liittyvien lakien ja asetusten sisällön sekä hallitsee pelastusviranomaisen toimintaan liittyvät toimivaltasäännökset, vastuut ja velvoitteet. Hallitsee pelastuslain 41 §:n ja 42 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden. 	<p>Laki ja säädösperusta:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee pelastuslain ja -asetuksen keskeisen ja pelastustoimintaan olennaisesti vaikuttavan sisällön. Hallitsee pelastusviranomaisen pelastustoimintaan liittyvät toimivaltasäännökset, vastuut ja velvoitteet. Tuntee myös muiden pelastustoimintaan sovellettavien lakien keskeisen sisällön (mm. kemikaaliturvallisuuslaki, työturvallisuuslaki). Hallitsee pelastuslain 41 §:n ja 42 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden.
<p>Tekniset apuvälineet ja tietojärjestelmät:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee viranomaisverkossa toimivan tetrapäätelaitteen käytön sekä tuntee alueelliset ja valtakunnalliset viestiliikenneohjeet. Osaa käyttää kahta radiopäätelaitetta yhtäaikaaisesti. Osaa hyödyntää pelastustoimen kenttäjohtajärjestelmästä saatavaa tietoa sekä kykenee hyödyntämään niitä (viestit, karttatasot, piirto- tasot). Osaa lämpökameran käytön osana pelastusryhmän johtamista. Osaa hyödyntää saatavilla olevien tukipalveluiden, järjestelmien ja asiantuntijoiden tuottaman hyödyn (esim. tilannekeskus). 	<p>Tekniset apuvälineet ja tietojärjestelmät:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee viranomaisverkossa toimivan tetrapäätelaitteen käytön sekä tuntee alueelliset ja valtakunnalliset viestiliikenneohjeet. Hallitsee kahden radiopäätelaitteen yhtäaikaisten käytön. Osaa tehokkaasti hyödyntää pelastustoimen kenttäjohtajärjestelmästä saatavaa tietoa sekä osaa päivittää yhteistä tilannekuvaa sekä jakaa sitä eteenpäin. Hallitsee lämpökameran käytön osana pelastusryhmän johtamista. Osaa hyödyntää tehokkaasti saatavilla olevien tukipalveluiden, järjestelmien ja asiantuntijoiden tuottaman hyödyn (esim. tilannekeskus). 	<p>Tekniset apuvälineet ja tietojärjestelmät:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee viranomaisverkossa toimivan tetrapäätelaitteen kokonaisvaltaisen käytön sekä alueelliset ja valtakunnalliset viestiliikenneohjeet. Hallitsee useiden viestivälineiden yhtäaikaisten käytön. Hallitsee pelastustoimen kenttäjohtajärjestelmän tehokkaan ja kokonaisvaltaisen käytön sekä kykenee rutiinomaisesti jakamaan päivitettyä tilannekuvaa eteenpäin. Ymmärtää UAS-laitteiden mahdollisuudet ja tiedostaa tilanteet, joissa niiden käytöstä on hyötyä. Hallitsee lämpökameran tuottaman informaation merkityksen osana pelastustoiminnan johtamista. Osaa hyödyntää tehokkaasti saatavilla olevien tukipalveluiden, järjestelmien ja asiantuntijoiden tuottaman hyödyn (esim. tilannekeskus).
<p>Rakennus- ja paloturvallisuustekniikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tietää olemassa olevat rakennusten paloluokitukset (P1, P2, P3) ja kykenee tunnistamaan rakennukset toisistaan. Tietää palo-osastointien yleiset periaatteet rakennustyypeittäin. 	<p>Rakennus- ja paloturvallisuustekniikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tuntee olemassa olevat rakennusten paloluokitukset (P0, P1, P2, P3) ja kykenee tunnistamaan rakennukset toisistaan. Tuntee palo-osastointien yleiset periaatteet rakennustyypeittäin. 	<p>Rakennus- ja paloturvallisuustekniikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee rakennus- ja paloturvallisuustekniikan kokonaisvaltaisesti ja kykenee hyödyntämään osaamistaan operatiivisessa päätöksentekoa ja johtamistoiminnassa. Ymmärtää rakennusteknisten ratkaisujen vaikutukset valittuihin sammutustaktiikoihin.

<ul style="list-style-type: none"> Tuntee rakennuksissa yleisimmin käytössä olevat paloturvallisuustekniikat (mm. automaattinen paloilmoinjärjestelmä, savunhallintajärjestelmät, automaattiset sammutusjärjestelmät sekä palokuntaa helpottavat kuiva- ja märkänousut) ja osaa käyttää useimpia niistä. 	<ul style="list-style-type: none"> Tuntee rakennuksissa yleisimmin käytössä olevat paloturvallisuustekniikat (mm. automaattinen paloilmoinjärjestelmä, savunhallintajärjestelmät, automaattiset sammutusjärjestelmät sekä palokuntaa helpottavat kuiva- ja märkänousut) ja hallitsee niiden käytön. 	<ul style="list-style-type: none"> Osaa tehokkaasti hyödyntää olemassa olevaa paloturvallisuustekniikkaa. Hallitsee rakennusten paloluokitukset ja ottaa niiden tuomat lainalaisuudet aktiivisesti huomioon tehtävän aikaisessa työturvallisuudessa ja sen johtamisessa.
<p>Tiedustelu ja tilanneselvitys:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tuntee rakennuspalotehtävän yleiset toimintatatiikat ja kykenee tiedustelussa soveltamaan osaamistaan rakennusten paloluokituksen mukaisesti sekä antaman näiden perusteella laadukkaan tilanneselvityksen ylemmän johtotason päätöksenteon tueksi. Tiedustelun perusteella kykenee muodostamaan päätöksen ja aloittamaan pelastustoiminnan ensitoimenpiteet tärkeimmässä painopistesuunnassa. Ymmärtää vaara-alueiden määrittämisen merkityksen ja osaa määritellä kohteeseen pelastustoiminta-, vaara- ja välittömän vaaran alueen. Osaa arvioida resurssien määrän, laadun ja kyvykkyyden riittävyyden (esim. savusukelluskelpoisuus). 	<p>Tiedustelu ja tilanneselvitys:</p> <ul style="list-style-type: none"> Osaa rakennuspalotehtävässä käytettävät toimintatatiikat laaja-alaisesti ja kykenee tiedustelussa soveltamaan osaamistaan rakennusten paloluokituksen mukaisesti sekä antamaan näiden perusteella laadukkaan tilanneselvityksen ylemmän johtotason päätöksenteon tueksi. Tiedustelun perusteella kykenee muodostamaan päätöksen ja aloittamaan pelastustoiminnan ensitoimenpiteet tärkeimmässä painopistesuunnassa. Ymmärtää vaara-alueiden määrittämisen merkityksen ja osaa määritellä kohteeseen pelastustoiminta-, vaara- ja välittömän vaaran alueen. Osaa arvioida resurssien määrän, laadun ja kyvykkyyden riittävyyden (esim. savusukelluskelpoisuus). Tiedostaa vaaratiedottamisen merkityksen. 	<p>Tiedustelu ja tilanneselvitys:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee rakennuspalotehtävissä käytettävät toimintatatiikat kattavasti ja kykenee muodostamaan kokonaisvaltaisen tilannekuvan saadun tilanneselvityksen tai oman tiedustelun perusteella. Hallitsee laadukkaan tilanneselvityksen antamisen ylemmälle johtotasolle. Tiedustelun perusteella kykenee muodostamaan päätöksen, jakamaan resurssit ja aloittamaan pelastustoiminnan ensi- ja jatkoimenpiteet tärkeimmässä painopistesuunnassa. Ymmärtää vaara-alueiden määrittämisen merkityksen ja osaa määritellä kohteeseen pelastustoiminta-, vaara- ja välittömän vaaran alueen. Osaa arvioida resurssien määrän, laadun ja kyvykkyyden riittävyyden (esim. savusukelluskelpoisuus). Hallitsee vaaratiedottamisen.
<p>Sammuttamisen perusteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tuntee palofysiikan perusteet ja kykenee valitsemaan tehtävään parhaiten soveltuvan sammutteen. 	<p>Sammuttamisen perusteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee laaja-alaisesti palofysiikan perusteet ja kykenee valitsemaan tehtävään parhaiten soveltuvan sammutteen. 	<p>Sammuttamisen perusteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee palofysiikan perusteet ja kykenee valitsemaan käytettävän sammutustaktiikan käytössä olevien sammutteiden mukaisesti. Tuntee kiinteistöjen kiinteiden sammutusjärjestelmien toiminnan ja hyödyntämisen sammutustoiminnassa.
<p>Sammutustaktiikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tunnistaa rakennuspalon vaiheen ja ymmärtää sen merkityksen sammutustaktiikan valinnassa. Osaa valita pelastustoiminnan painopisteen taktisten yleisperiaatteiden mukaisesti. Osaa valita tilanteeseen soveltuvan sammutustaktiikan nelikenttämällin mukaisesti. Tunnistaa valitun taktiikan merkityksen tilanteen kehittymiseen. 	<p>Sammutustaktiikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tunnistaa rakennuspalon vaiheen ja ymmärtää sen merkityksen sammutustaktiikan valinnassa. Osaa valita pelastustoiminnan painopisteen taktisten yleisperiaatteiden mukaisesti. Osaa valita tilanteeseen soveltuvan sammutustaktiikan nelikenttämällin mukaisesti. Ymmärtää valitun taktiikan merkityksen tilanteen kehittymiseen. 	<p>Sammutustaktiikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tunnistaa rakennuspalon vaiheen ja ymmärtää sen merkityksen sammutustaktiikan valinnassa. Osaa valita pelastustoiminnan painopisteen taktisten yleisperiaatteiden ja käytettävissä olevien resurssien mukaisesti. Osaa valita tilanteeseen soveltuvan sammutustaktiikan nelikenttämällin mukaisesti. Ymmärtää valitun taktiikan merkityksen tilanteen kehittymiseen.

<p>Sammutustekniikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee perinteisten sammutusmenetelmien käytön ja tuntee täydentävien sammutusmenetelmien käyttömahdollisuudet. Osaa perinteiset savunhallintamenetelmät sekä ymmärtää savunhallinnan merkityksen osana sammutustoimintaa ja jälkivahinkojen torjuntaa. 	<p>Sammutustekniikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee perinteisten sammutusmenetelmien käytön ja osaa hyödyntää käytettävissä olevia täydentäviä sammutusmenetelmiä osana sammutustyötä. Hallitsee perinteiset savunhallintamenetelmät sekä ymmärtää savunhallinnan merkityksen osana sammutustoimintaa ja jälkivahinkojen torjuntaa. 	<p>Sammutustekniikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee käytettävissä olevien sammutusmenetelmien käyttöperiaatteet ja ymmärtää niiden käytön mahdollisuudet ja vaikutukset. Hallitsee perinteiset savunhallintamenetelmät sekä ymmärtää savunhallinnan merkityksen osana sammutustoimintaa ja jälkivahinkojen torjuntaa.
<p>Työturvallisuus:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee omalta osaltaan työturvallisuudesta huolehtimisen. Tiedostaa altistumisen (psykkinen ja fyysinen) merkityksen ja hallitsee toimenpiteet sen vähentämiseksi. Tunnistaa jälkipurkutilaisuuden tarpeen ja osaa käynnistää tarvittavat toimenpiteet sen järjestämiseksi. 	<p>Työturvallisuus:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee omalta osaltaan työturvallisuudesta huolehtimisen. Tiedostaa altistumisen (psykkinen ja fyysinen) merkityksen ja hallitsee toimenpiteet sen vähentämiseksi. Tunnistaa jälkipurkutilaisuuden tarpeen ja osaa käynnistää tarvittavat toimenpiteet sen järjestämiseksi. 	<p>Työturvallisuus:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee omalta osaltaan työturvallisuudesta huolehtimisen. Tiedostaa altistumisen (psykkinen ja fyysinen) merkityksen ja hallitsee toimenpiteet sen vähentämiseksi. Tunnistaa jälkipurkutilaisuuden tarpeen ja osaa käynnistää tarvittavat toimenpiteet sen järjestämiseksi.
<p>Palontutkinta:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tiedostaa palontutkinnan merkityksen osana pelastustoimintaa ja osaa arvioida yleisimpiä syyttymissyitä. Pelastustoiminnan aikana huomioi palontutkinnan edellytyksien turvaamisen. Osaa dokumentoida oleellisia asioita. 	<p>Palontutkinta:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ymmärtää palontutkinnan merkityksen osana pelastustoimintaa ja osaa arvioida perinteisimpiä syyttymissyitä. Pelastustoiminnan aikana huomioi palontutkinnan edellytyksien turvaamisen. Osaa dokumentoida oleellisia asioita. 	<p>Palontutkinta:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee kokonaisvaltaisesti palontutkinnan merkityksen osana pelastustoimintaa ja osaa arvioida syyttymissyitä. Pelastustoiminnan aikana huomioi palontutkinnan edellytyksien turvaamisen. Osaa dokumentoida oleellisia asioita. Tuntee palontutkintaprosessin ja osaa tarvittaessa käynnistää tason 2 ja 3 palontutkinnat.

LIITE 2: PELASTUSRYHMÄN- JA JOUKKUEENJOHTAJAN SUORITUSKYKYVAATIMUKSET TIELIIKENNEONNETTOMUUSTEHTÄVÄLLÄ

Sopimuspalokunnan ryhmänjohtaja	Päätoimisen henkilöstön ryhmänjohtaja	Pelastusjoukkueen johtaja
<p>Laki ja säädösperusta:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tietää voimassa olevan ja toimintaansa liittyvien lakien ja asetusten keskeiset sisällöt sekä tuntee omaan toimintaansa vaikuttavat toimivaltasäännökset, vastuut ja velvoitteet. 	<p>Laki ja säädösperusta:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tuntee voimassa olevan ja toimintaansa liittyvien lakien ja asetusten sisällön sekä hallitsee pelastusviranomaisen toimintaan liittyvät toimivaltasäännökset, vastuut ja velvoitteet. 	<p>Laki ja säädösperusta:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee pelastuslain ja -asetuksen keskeisen ja pelastustoimintaan olennaisesti vaikuttavan sisällön. Hallitsee pelastusviranomaisen pelastustoimintaan liittyvät toimivaltasäännökset, vastuut ja velvoitteet. Tuntee myös muiden pelastustoimintaan sovellettavien lakien keskeisen sisällön (mm. kemikaaliturvallisuuslaki, työturvallisuuslaki)
<p>Tekniset apuvälineet ja tietojärjestelmät:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee viranomaisverkossa toimivan tetrapäätelaitteen käytön sekä tuntee alueelliset ja valtakunnalliset viestiliikenneohjeet. Osaa käyttää kahta radiopäätelaitetta yhtäaikaaisesti. Osaa hyödyntää pelastustoimen kenttäjohtojärjestelmästä saatavaa tietoa sekä kykenee hyödyntämään niitä (viestit, karttatasot, piirtotasot). Osaa lämpökameran käytön osana pelastusryhmän johtamista. Osaa hyödyntää saatavilla olevien tukipalveluiden, järjestelmien ja asiantuntijoiden tuottaman hyödyn (esim. tilannekeskus). 	<p>Tekniset apuvälineet ja tietojärjestelmät:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee viranomaisverkossa toimivan tetrapäätelaitteen käytön sekä tuntee alueelliset ja valtakunnalliset viestiliikenneohjeet. Hallitsee kahden radiopäätelaitteen yhtäaikaisten käytön. Osaa tehokkaasti hyödyntää pelastustoimen kenttäjohtojärjestelmästä saatavaa tietoa sekä osaa päivittää yhteistä tilannekuvaa sekä jakaa sitä eteenpäin. Hallitsee lämpökameran käytön osana pelastusryhmän johtamista. Osaa hyödyntää tehokkaasti saatavilla olevien tukipalveluiden, järjestelmien ja asiantuntijoiden tuottaman hyödyn (esim. tilannekeskus). 	<p>Tekniset apuvälineet ja tietojärjestelmät:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee viranomaisverkossa toimivan tetrapäätelaitteen kokonaisvaltaisen käytön sekä alueelliset ja valtakunnalliset viestiliikenneohjeet. Hallitsee useiden viestivälineiden yhtäaikaisten käytön. Hallitsee pelastustoimen kenttäjohtojärjestelmän tehokkaan ja kokonaisvaltaisen käytön sekä kykenee rutiinomaisesti jakamaan päivitettyä tilannekuvaa eteenpäin. Ymmärtää UAS-laitteiden mahdollisuudet ja tiedostaa tilanteet, joissa niiden käytöstä on hyötyä. Hallitsee lämpökameran tuottaman informaation merkityksen osana pelastustoiminnan johtamista. Osaa hyödyntää tehokkaasti saatavilla olevien tukipalveluiden, järjestelmien ja asiantuntijoiden tuottaman hyödyn (esim. tilannekeskus).
<p>Ajoneuvotekniikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tuntee ajoneuvoissa yleisesti käytössä olevat turvavarusteet, ajoneuvojen eri käyttövoimat ja niiden käyttäytymisen onnettomuusilanteissa. 	<p>Ajoneuvotekniikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee ajoneuvoissa yleisesti käytössä olevat turvavarusteet, ajoneuvojen eri käyttövoimat ja niiden käyttäytymisen onnettomuusilanteissa. 	<p>Ajoneuvotekniikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tuntee ajoneuvoissa yleisesti käytössä olevat turvavarusteet, ajoneuvojen eri käyttövoimat ja niiden käyttäytymisen onnettomuusilanteissa.

<ul style="list-style-type: none"> Tuntee erityisesti hybridi- ja sähköautoihin liittyvät turvallisuusriskit ja osaa ottaa ne pelastustoiminnassa huomioon. 	<ul style="list-style-type: none"> Hallitsee erityisesti hybridi- ja sähköautoihin liittyvät turvallisuusriskit ja osaa ottaa ne pelastustoiminnassa huomioon. 	<ul style="list-style-type: none"> Hallitsee erityisesti hybridi- ja sähköautoihin liittyvät turvallisuusriskit ja osaa ottaa ne pelastustoiminnassa huomioon.
<p>Tiedustelu ja tilanneselvitys:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tuntee tieliikenneonnettomuustehtävän yleiset toimintataaktikat ja kykenee tiedustelussa soveltamaan osaamistaan tieliikennepelastamisen tehtävien mukaisesti sekä antaman näiden perusteella laadukkaan tilanneselvityksen ylemmän johtotason päätöksenteon tueksi. Tiedustelun perusteella kykenee muodostamaan päätöksen ja aloittamaan pelastustoiminnan ensitoimenpiteet tärkeimmässä painopistesuunnassa. Ymmärtää vaara-alueiden määrittämisen merkityksen ja osaa määritellä kohteeseen pelastustoiminta-, vaara- ja välittömän vaaran alueen. Osaa havainnoida tieliikenneonnettomuudessa mahdollisesti mukana olevat muut vaarat, kuten vaaralliset aineet. Osaa arvioida resurssien määrän, laadun ja kyvykkyyden riittävyden (esim. kemikaalisukelluskelpoisuus). 	<p>Tiedustelu ja tilanneselvitys:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee tieliikenneonnettomuustehtävän yleiset toimintataaktikat ja kykenee tiedustelussa soveltamaan osaamistaan tieliikennepelastamisen tehtävien mukaisesti sekä antaman näiden perusteella laadukkaan tilanneselvityksen ylemmän johtotason päätöksenteon tueksi. Tiedustelun perusteella kykenee muodostamaan päätöksen ja aloittamaan pelastustoiminnan ensitoimenpiteet tärkeimmässä painopistesuunnassa. Ymmärtää vaara-alueiden määrittämisen merkityksen ja hallitsee kohteeseen määriteltävän jaotellun pelastustoiminta-, vaara- ja välittömän vaaran alueen jaon mukaisesti. Osaa havainnoida tieliikenneonnettomuudessa mahdollisesti mukana olevat muut vaarat, kuten vaaralliset aineet ja ymmärtää pelastustehtävän luonteen muuttumisen merkityksen toiminnassa. Osaa arvioida resurssien määrän, laadun ja kyvykkyyden riittävyden (esim. kemikaalisukelluskelpoisuus). 	<p>Tiedustelu ja tilanneselvitys:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee tieliikenneonnettomuustehtävän yleiset toimintataaktikat ja kykenee tiedustelussa soveltamaan osaamistaan tieliikennepelastamisen tehtävien mukaisesti sekä antaman näiden perusteella laadukkaan tilanneselvityksen ylemmän johtotason päätöksenteon tueksi. Tiedustelun perusteella kykenee muodostamaan päätöksen ja aloittamaan pelastustoiminnan ensitoimenpiteet tärkeimmässä painopistesuunnassa. Ymmärtää vaara-alueiden määrittämisen merkityksen ja hallitsee kohteeseen määriteltävän jaotellun pelastustoiminta-, vaara- ja välittömän vaaran alueen jaon mukaisesti. Osaa havainnoida tieliikenneonnettomuudessa mahdollisesti mukana olevat muut vaarat, kuten vaaralliset aineet ja ymmärtää pelastustehtävän luonteen muuttumisen merkityksen toiminnassa. Osaa arvioida resurssien määrän, laadun ja kyvykkyyden riittävyden (esim. kemikaalisukelluskelpoisuus).
<p>Pelastustekniikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Osaa perinteisten pelastusmenetelmien käytön (ajoneuvoon tunkeutuminen, rakenteiden poistaminen, tilan tekeminen, muotoon palttaminen) erilaisissa onnettomuustilanteissa (ajoneuvo pyöriällä, kyljellään, katolaan). Tietää raskaankaluston tieliikennepelastamiseen liittyvät perus pelastusmenetelmät. 	<p>Pelastustekniikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee perinteisten pelastusmenetelmien käytön erilaisissa onnettomuustilanteissa. Hallitsee raskaankaluston tieliikennepelastamiseen liittyvät perus pelastusmenetelmät. 	<p>Pelastustekniikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Osaa perinteisten pelastusmenetelmien käytön erilaisissa onnettomuustilanteissa. Osaa raskaankaluston tieliikennepelastamiseen liittyvät perus pelastusmenetelmät.
<p>Työturvallisuus:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee omalta osaltaan työturvallisuudesta huolehtimisen. Tiedostaa altistumisen (psykykinen ja fyysinen) merkityksen ja hallitsee toimenpiteet sen vähentämiseksi. Tunnistaa jälkipurkutilaisuuden tarpeen ja osaa käynnistää tarvittavat toimenpiteet sen järjestämiseksi. 	<p>Työturvallisuus:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee omalta osaltaan työturvallisuudesta huolehtimisen. Tiedostaa altistumisen (psykykinen ja fyysinen) merkityksen ja hallitsee toimenpiteet sen vähentämiseksi. Tunnistaa jälkipurkutilaisuuden tarpeen ja osaa käynnistää tarvittavat toimenpiteet sen järjestämiseksi. 	<p>Työturvallisuus:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee omalta osaltaan työturvallisuudesta huolehtimisen. Tiedostaa altistumisen (psykykinen ja fyysinen) merkityksen ja hallitsee toimenpiteet sen vähentämiseksi. Tunnistaa jälkipurkutilaisuuden tarpeen ja osaa käynnistää tarvittavat toimenpiteet sen järjestämiseksi.

LIITE 3: PELASTUSRYHMÄN- JA JOUKKUEENJOHTAJAN SUORITUSKYKYVAATIMUKSET VAARALLISTEN AINEIDEN ONNETTOMUUDESSA

Sopimuspalokunnan ryhmänjohtaja	Päätoimisen henkilöstön ryhmänjohtaja	Pelastusjoukkueen johtaja
<p>Laki ja säädösperusta:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tietää voimassa olevan ja toimintaansa liittyvien lakien ja asetusten keskeiset sisällöt sekä tuntee omaan toimintaansa vaikuttavat toimivaltasäännökset, vastuut ja velvoitteet. 	<p>Laki ja säädösperusta:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tuntee voimassa olevan ja toimintaansa liittyvien lakien ja asetusten sisällön sekä hallitsee pelastusviranomaisen toimintaan liittyvät toimivaltasäännökset, vastuut ja velvoitteet. 	<p>Laki ja säädösperusta:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee pelastuslain ja -asetuksen keskeisen ja pelastustoimintaan olennaisesti vaikuttavan sisällön. Hallitsee pelastusviranomaisen pelastustoimintaan liittyvät toimivaltasäännökset, vastuut ja velvoitteet. Tuntee myös muiden pelastustoimintaan sovellettavien lakien keskeisen sisällön (mm. kemikaaliturvallisuuslaki, työturvallisuuslaki)
<p>Tekniset apuvälineet ja tietojärjestelmät:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee viranomaisverkossa toimivan tetrapäätelaitteen käytön sekä tuntee alueelliset ja valtakunnalliset viestiliikenneohjeet. Osaa käyttää kahta radiopäätelaitetta yhtäaikaaisesti. Osaa hyödyntää pelastustoimen kenttäjohtojärjestelmästä saatavaa tietoa sekä kykenee hyödyntämään niitä (viestit, karttasot, piirtotasot). Osaa lämpökameran käytön osana pelastusryhmän johtamista. Osaa hyödyntää saatavilla olevien tukipalveluiden, järjestelmien ja asiantuntijoiden tuottaman hyödyn (esim. tilannekeskus). Tietää vaarallisten aineiden onnettomuuden keskeisimmän tietolähteen olemassaolon (TOKEVA). Tietää vaarallisten aineiden onnettomuuksissa käytettävän mittauskaluston. 	<p>Tekniset apuvälineet ja tietojärjestelmät:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee viranomaisverkossa toimivan tetrapäätelaitteen käytön sekä tuntee alueelliset ja valtakunnalliset viestiliikenneohjeet. Hallitsee kahden radiopäätelaitteen yhtäaikaisten käytön. Osaa tehokkaasti hyödyntää pelastustoimen kenttäjohtojärjestelmästä saatavaa tietoa sekä osaa päivittää yhteistä tilannekuvaa sekä jakaa sitä eteenpäin. Hallitsee lämpökameran käytön osana pelastusryhmän johtamista. Osaa hyödyntää tehokkaasti saatavilla olevien tukipalveluiden, järjestelmien ja asiantuntijoiden tuottaman hyödyn (esim. tilannekeskus). Tuntee TOKEVA:n keskeisimmän sisällön ja osaa hyödyntää sitä riittävällä tasolla. Hallitsee vaarallisten aineiden onnettomuuksissa käytettävän mittauskaluston käyttämisen. 	<p>Tekniset apuvälineet ja tietojärjestelmät:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee viranomaisverkossa toimivan tetrapäätelaitteen kokonaisvaltaisen käytön sekä alueelliset ja valtakunnalliset viestiliikenneohjeet. Hallitsee useiden viestivälineiden yhtäaikaisten käytön. Hallitsee pelastustoimen kenttäjohtojärjestelmän tehokkaan ja kokonaisvaltaisen käytön sekä kykenee rutiininomaisesti jakamaan päivitettyä tilannekuvaa eteenpäin. Ymmärtää UAS-laitteiden mahdollisuudet ja tiedostaa tilanteet, joissa niiden käytöstä on hyötyä. Hallitsee lämpökameran tuottaman informaation merkityksen osana pelastustoiminnan johtamista. Osaa hyödyntää tehokkaasti saatavilla olevien tukipalveluiden, järjestelmien ja asiantuntijoiden tuottaman hyödyn (esim. tilannekeskus). Tuntee TOKEVA:n sisällön ja hallitsee sen käytön. Osaa vaarallisten aineiden onnettomuuksissa käytettävän mittauskaluston käyttämisen ja hallitsee niiden hyödyntämisen pelastustoiminnan johtamisessa.

<p>Tiedustelu ja tilanneselvitys:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tietää vaarallisten aineiden onnettomuuksien yleiset toimintatatiikat ja kykenee tiedustelussa soveltamaan osaamistaan vaarallisten aineiden onnettomuuksien tehtävien mukaisesti sekä antaman näiden perusteella laadukkaan tilanneselvityksen ylemmän johtotason päätöksenteon tueksi. Tiedustelun perusteella kykenee muodostamaan päätöksen ja aloittamaan pelastustoiminnan ensitoimenpiteet tärkeimmässä painopistesuunnassa. Ymmärtää vaara-alueiden määrittämisen merkityksen ja osaa määritellä kohteeseen pelastustoiminta-, vaara- ja välittömän vaaran alueen. Osaa arvioida resurssien määrän, laadun ja kyvykkyyden riittävyden. 	<p>Tiedustelu ja tilanneselvitys:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee vaarallisten aineiden onnettomuuksien yleiset toimintatatiikat ja kykenee tiedustelussa soveltamaan osaamistaan vaarallisten aineiden onnettomuuksien tehtävien mukaisesti sekä antaman näiden perusteella laadukkaan tilanneselvityksen ylemmän johtotason päätöksenteon tueksi. Tiedustelun perusteella kykenee muodostamaan päätöksen ja aloittamaan pelastustoiminnan ensitoimenpiteet tärkeimmässä painopistesuunnassa. Ymmärtää vaara-alueiden määrittämisen merkityksen ja hallitsee kohteeseen määriteltävän jaottelun pelastustoiminta-, vaara- ja välittömän vaaran alueen jaon mukaisesti. Osaa arvioida resurssien määrän, laadun ja kyvykkyyden riittävyden. Tiedostaa vaaratiedottamisen merkityksen. 	<p>Tiedustelu ja tilanneselvitys:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee vaarallisten aineiden onnettomuuksien yleiset toimintatatiikat ja kykenee tiedustelussa soveltamaan osaamistaan vaarallisten aineiden onnettomuuksien tehtävien mukaisesti sekä antaman näiden perusteella laadukkaan tilanneselvityksen ylemmän johtotason päätöksenteon tueksi. Tiedustelun perusteella kykenee muodostamaan päätöksen ja aloittamaan pelastustoiminnan ensitoimenpiteet tärkeimmässä painopistesuunnassa. Ymmärtää vaara-alueiden määrittämisen merkityksen ja hallitsee kohteeseen määriteltävän jaottelun pelastustoiminta-, vaara- ja välittömän vaaran alueen jaon mukaisesti. Osaa arvioida resurssien määrän, laadun ja kyvykkyyden riittävyden. Osaa määritellä riittävän suojaustason eri vaara-alueille. Hallitsee vaaratiedottamisen.
<p>Pelastustekniikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Osaa perinteisten pelastus- ja torjuntamenetelmien käytön erilaisissa onnettomuustilanteissa. Hallitsee käytettävissä olevien suojavarusteiden ja henkilösuojainten käytön. 	<p>Pelastustekniikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee perinteisten pelastus- ja torjuntamenetelmien käytön erilaisissa onnettomuustilanteissa. Hallitsee käytettävissä olevien suojavarusteiden ja henkilösuojainten käytön. 	<p>Pelastustekniikka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Osaa perinteisten pelastus- ja torjuntamenetelmien käytön erilaisissa onnettomuustilanteissa. Hallitsee käytettävissä olevien suojavarusteiden ja henkilösuojainten käytön.
<p>Torjuntatatiikka (TOKEVA):</p> <ul style="list-style-type: none"> Tuntee pelastusmuodostelman resurssien jakamisen perustoimintamallin vaarallisten aineiden onnettomuudessa. Tietää vaarallisten aineiden kuljetuksessa ja säilytyksessä käytettävät järjestelyt (esim. kuljetus- ja varastosäiliöt). 	<p>Torjuntatatiikka (TOKEVA):</p> <ul style="list-style-type: none"> Osaa pelastusmuodostelman resurssien jakamisen perustoimintamallin vaarallisten aineiden onnettomuudessa. Tuntee vaarallisten aineiden kuljetuksessa ja säilytyksessä käytettävät järjestelyt (esim. kuljetus- ja varastosäiliöt). 	<p>Torjuntatatiikka (TOKEVA):</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee pelastusmuodostelman resurssien jakamisen vaarallisten aineiden onnettomuuden perustoimintamallin mukaisesti. Tuntee vaarallisten aineiden kuljetuksessa ja säilytyksessä käytettävät järjestelyt (esim. kuljetus- ja varastosäiliöt).
<p>Työturvallisuus:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee omalta osaltaan työturvallisuudesta huolehtimisen. Tiedostaa altistumisen (psykykinen ja fyysinen) merkityksen ja hallitsee toimenpiteet sen vähentämiseksi. Tunnistaa jälkipurkutalaisuuden tarpeen ja osaa käynnistää tarvittavat toimenpiteet sen järjestämiseksi. 	<p>Työturvallisuus:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee omalta osaltaan työturvallisuudesta huolehtimisen. Tiedostaa altistumisen (psykykinen ja fyysinen) merkityksen ja hallitsee toimenpiteet sen vähentämiseksi. Tunnistaa jälkipurkutalaisuuden tarpeen ja osaa käynnistää tarvittavat toimenpiteet sen järjestämiseksi. 	<p>Työturvallisuus:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hallitsee omalta osaltaan työturvallisuudesta huolehtimisen. Tiedostaa altistumisen (psykykinen ja fyysinen) merkityksen ja hallitsee toimenpiteet sen vähentämiseksi. Tunnistaa jälkipurkutalaisuuden tarpeen ja osaa käynnistää tarvittavat toimenpiteet sen järjestämiseksi.